

From: Gabriel van Arneman <gabriel.vanarneman@bonaire.gov.gw>
Sent: Wednesday, October 30, 2019 11:34 AM
To: info@konsehoinsular.nl
Cc: Elvis Tjinasjoe; Nina den Heyer; James Kroon; Edison Rijna; Edison Rijna; 'curvin.j.george2018@gmail.com'; Nerry Gonzalez; Marion Gherbaz; Etienne Horst van der; Jair G. Tromp; Silvana Janga-Serfilia; Hennyson Thielman; Andrea Martijn; Sharon Gonzalez; Fred Tiemessen
Subject: Kontesta riba preguntanan di Konseho Insular
Attachments: Antwoorden mbt vragen begroting 2020.docx; Bijlage behorende bij vraag 7 - ER lid -R Domacasse.pdf; Herijking deadlines Bestuursakkoord.pdf; Tabel behorende bij vraag 7 Raadslid C. Abraham.xlsx; Verslag VGO_10september2019.pdf; Plan van aanpak verbetering financieel beheer 20 juni.docx

Apresiabel miembronan Konseho Insular,

Pa medio di e grifir interino kolegio ehekutivo a risibí preguntanan adelantá relatá ku tratamentu di e presupuesto dor di konseho insular pa loke ta trata e aña 2020. Nos a risibí preguntanan di sr. Abraham (archiefnr. 20199011562), sra. Bernabela (archiefnr. 2019011561), sra. Domacassé (archiefnr. 2019011594), sra. Hellburg-Makaai (archiefnr. 2019011574), sr. Pieters (archiefnr. 2019011569) i sr. Silberie (archiefnr. 2019011563).

Den e òrdu alfabétiko mensioná ariba nos lo kontestá e preguntanan. Hopi pregunta ta di índole tékniko pero tambe tin preguntanan riba e tereno di maneho. Den e kaso aki preguntanan ku ta di índole di maneho e diputado konserní lo kontestá e preguntanan bokalmente den e próksimo reunion di komishon, i si ta nesario lo amplia mas den e reunion públiko di forma opinion.

Pa buena marcha nos ta informá ku kontestashon di e preguntanan di sr. Abraham ta kuminsá riba página 1, kontestanan di sra. Bernabela ta kuminsá riba página 6, kontestanan pa sra. Domacassé riba pagina 10, kontestanan pa sra. Hellburg-Makaai riba página 18, kontestanan pa sr. Pieters riba página 22 i kontestanan pa sr. Silberie riba página 31.

Atentamente,

Nerry Gonzaléz

Eilandsecretaris

I. Kontestanan pa sr. Abraham

Bestuur & Ondersteuning

1. Nos por a risibí un sumario di kantidat di Funshon den organisashon [FTE] di Gobièrnu pa e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Kantidat di funshon den organisashon di Gobièrnu pa 2018 ta 435 i pa 2019 ta 439. Pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020 ta 437,8. Fuente di informashon: "Beleidsdeel begrotingen 2018 en 2019 en conceptbegroting 2020".

2. Nos por a risibí un sumario di kantidat di empleado den organisashon di Gobièrnu pa e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Kantidat di empleado den organisashon di Gobièrnu pa e aña 2018 ta 335, pa aña 2019 basá riba "3e kwartaal (30 di sèptèmber 2019) esaki ta 332 (inkluso e 13 miembran di kolegio ehekutivo i konseho insular) Segun pronóstiko pa fin di aña 2019 e kantidat di empleado ta 352. E pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020 ta 374. Esaki basá riba e pronóstiko di 31 di desèmber 2019 plùs 22 vakatura ku mester yena den 2020. Fuente di informashon: "4e uitvoeringsrapportage 2018 en 3e uitvoeringsrapportage 2019".

3. Nos por a risibí un sumario di kantidat di funshon habri den organisashon di Gobièrnu pa e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Punto di salida ta e "4e uitvoeringsrapportage 2017, 2018 en 2019. Kantidat di funshon habri den organisashon di Gobièrnu pa aña 2018 ta 83,5 di kual 20 tabata presupuestá. Pa aña 2019 ta 96 di kual 22 tabata presupuestá. Pronóstiko pa 1 di yanuari 2020 ta 22.

4. Kuantu porshento di presupuesto pa personal ta reservá pa treinen i desaroyo di empleado?

Nos no ta mantené un porsentahe di presupuesto pa personal, pero un montante figo. Pa 2020 e montante ta \$100.000,-

5. Kuantu persona ta empleá den Bureau Gedeputeerden aktualmente pa kada diputado?

Büró diputado Tjin Asjoe tin 4 persona, diputado Den Heyer 2 persona i diputado Kroon tin 4 persona.

6. Nos por risibí un lista di tur tarea manera palabra den Bestuursakkoord den un forma kronológiko pa ku nan fecha di inisio i un status pa kada tarea.

Mira dokumentonan athunto.

Ruimte & Ontwikkeling

7. Nos por a risibí den un sumario den un tabèl di lo siguiente informashon pa e añanan finansiero 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020: lista di espera, kuantu petishon risibí, kuantu petishon otorgá, averahe di tempu entre petishon i otorgamentu:

- a) Hotelvergunning
- b) Appartementsvergunning
- c) Barvergunning

- d) Clubvergunning
 - e) Groothandelsvergunning
 - f) Winkelvergunning
 - g) Biervergunning
 - h) Lodgevergunning
 - i) Restuarantvergunning
 - j) Snackvergunning
 - k) Afhaalvergunning
 - l) Ijssalonvergunning
 - m) Natuurvergunning
 - n) Bouwvergunning
 - o) Natuurvergunning
 - p) Erfpacht aanvraag
 - q) Proyecto di Bibienda (PPP)
- Mira e tabèl den Exel athunto.

8. Nos por a risibí un sumario di kantidat di kamer i kuantu kusinchi tin disponibel den sektor di hospedahe na Bonaire di e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Pa 2018/2019 tabata i tin un kantidat di kamer di masomenos 1.825 kamer i 11.356 kama. Pa aña 2020 ta spera 348 kamer extra aserka (Delphins, Resort Bonaire, Time to Smile/TUI i Grand Windsock)

9. Nos por a risibí un sumario di turista pa Bonaire di e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020 separá den sektor di Cruise i Stayover?

	Cruise	Stayover
2018	484.323	129.493
2019	491.692	98.003 (t/k yüni)
2020	465.866	-

Sifranan definitivo di 2018, Q1 i Q2 di 2019 lo wòrdu publiká na novèmber próksimo dor di CBS. No por hasi pronóstiko di e stayover tourists pa 2020. TCB ta dependé pa mayoria parti di sifranan di CBS, i CBS ta traha solamente ku sifranan real (di Marachaussee, Douane, BIA). Dor di kambio di lei tur sifra no por a wòrdu risibí dor di marachaussee manera palabrá. Esaki a wòrdu resolvé entretantu i a kuminsá risibí sifranan bèk. Pa otro aña lo por publiká sifranan di turismo na tempu, i tambe duna pronóstiko usando e trènt.

10. Nos por a risibí un sumario di turista stayover pa Bonaire di e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020 separá pa pais di orígen?

Pa e sifranan wak e pregunta anterior. Sinembargo no ta posibel pa duna sumario separá pa pais di orígen. Despues di 10-10-10 esakinan ta informashon ku nos no ta haña. TCB ta trahando riba esaki pa wak si di un manera òf otro huntu ku CBS lo por yega na e sifranan aki. Aki tambe lo por tin mas informashon na novèmber próksimo ora e sifranan wòrdu publiká dor di CBS.

11. Nos por a risibí un sumario di kantidat di persona ku ta traha den kada sektor di Bonaire?

Perioden 2018

Onderwerp

Caribisch Nederland

Werkzame beroepsbevolking

Bedrijfstakken/branches SBI 2008

Bonaire

aantal

A-U Alle economische activiteiten	11 240
A Landbouw, bosbouw en visserij	20
B Delfstoffenwinning	0
C Industrie	710
D Energievoorziening	30
E Waterbedrijven en afvalbeheer	30
F Bouwnijverheid	1 460
G Handel	1 230
H Vervoer en opslag	840
I Horeca	1 370
J Informatie en communicatie	180
K Financiële dienstverlening	210
L Verhuur en handel van onroerend goed	90
M Specialistische zakelijke diensten	210
N Verhuur en overige zakelijke diensten	460
O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	1 620
P Onderwijs	630
Q Gezondheids- en welzijnszorg	1 300
R Cultuur, sport en recreatie	290
S Overige dienstverlening	300
T Huishoudens	110
U Extraterritoriale organisaties	0
SBI-code onbekend	180

Bron: CBS

12. Kolegio Ehekutivo por indiká kiko e porsentahe ta di e sektor ei den ekonomia di Bonaire?

Na e momentunan aki ta trahando riba e sifra di BBP 2017. Probablemente e sifra aki lo wòrdu repartí den sektor. Publikashon di esaki lo tuma lugá fin di novèmber próximo dor di CBS.

13. Kolegio Ehekutivo por a indiká kiko e salario averahe ta pa kada sektor?

Caribisch Nederland; banen en lonen, economische activiteit (SBI 2008)

Gewijzigd op: 4 oktober 2019

Tabellen kunnen gesleept worden naar de kop, rijen of kolommen van de tabel. In de kop is maar één item van een variabele te selecteren. X

		Perioden ▼		Caribisch Nederland ▼					
Loonklassen ▼		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Onderwerp ▼									
[stakken / branches (SBI2008) ▼									
Loonklassen	Gemiddeld jaarloon	Bonaire	Bonaire	Bonaire	Bonaire	Bonaire	Bonaire	Bonaire	Bonaire
A-U	Alle economische activiteiten	USD 20 850	22 150	22 600	23 480	23 640	23 610	24 250	24 580
A	Landbouw, bosbouw en visserij	USD 11 810	9 950	12 290	12 020	12 930	14 160	7 080	8 420
B	Delfstoffenwinning	USD 37 370	70 180	46 040	47 290	50 240	49 320	34 720	34 700
C	Industrie	USD 22 770	25 220	25 560	22 860	23 310	23 880	31 540	31 610
D-E	Energie, water, afvalbeheer	USD 39 080	35 400	37 350	42 100	41 930	41 890	39 730	41 330
F	Bouwnijverheid	USD 17 330	17 460	18 360	16 270	16 830	18 220	18 290	18 050
G	Handel	USD 17 270	17 120	16 840	16 890	16 650	16 670	17 250	17 610
H+J	Vervoer, informatie en communicatie	USD 20 190	22 140	21 450	23 410	22 410	22 790	24 470	24 920
I	Horeca	USD 17 320	16 610	16 670	17 200	18 010	16 480	15 180	16 150
K	Financiële dienstverlening	USD 26 300	30 470	30 500	29 430	27 990	27 290	25 070	23 980
L	Verhuur en handel van onroerend goed	USD 16 790	16 910	16 300	17 490	18 260	18 040	17 820	19 750
M-N	Zakelijke dienstverlening	USD 17 880	18 620	19 100	20 010	20 690	19 580	21 460	21 570
O	Openbaar bestuur en overheidsdiensten	USD 24 430	27 110	28 120	35 190	36 210	37 930	40 740	40 520
P	Onderwijs	USD 30 950	35 100	32 610	36 500	36 710	37 030	37 700	36 570
Q	Gezondheids- en welzijnszorg	USD 21 820	25 870	28 040	26 620	28 860	28 640	28 870	30 590
R-U	Cultuur, recreatie, overige diensten	USD 17 190	16 410	15 770	15 990	15 990	16 240	16 140	16 860
	SBI-code onbekend	USD 17 780	19 360	19 660	18 370	16 320	17 210		

CBS

4

Voor wat er feitelijk gebeurt

© CBS, 2019

14. Nos por a risibí un sumario di kantidat di km di karetera na Bonaire, repartí den verhard i onverhard pa e aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Na 2017 Gobièrnu a laga aktualisa un inventarisashon di nos kamindanan verhard i onverhard. E tempu ei tabata tin alredecor respektivamente 212 km kaminda verhard i 130 km kaminda onverhard.

Den 2018 e repartishon a keda igual.

Den 2019 e ta 212.09 km i 129.91km

Pa 2020 e ta bira 219.1 km i 123.51 km.

Kantidat di e kamindanan verhard lo oumentá. Lo verhard un kaminda di barío (buurtverzamelweg) di tera den e barionan di Belnem (362m), Hato (173m) i Republiek (450m). E kantidat di kamindanan onverhard lo redusí ku e mesún lengte di kaminda menshona. Tambe lo verhard e kamindanan pa e proyekto di FCB na Nieuw Amsterdam (650m). E balans na 2020 lo ta 213.6 km verhard i 218.4 km onverhard.

15. Nos por a risibí un sumario di kantidat di km di karetera ku a wòrdu verhard den aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Den 2018 no a verhard kaminda.

Den 2019 a verhard 94m di kaminda.

Pa 2020 ta verhard 7 km di kaminda.

16. Nos por a risibí un sumario di kantidat di km di karetera ku a wòrdu mantené den aña 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Den 2018 a mantene 1.2 km i krusada Kaya Amsterdam/Kaya Caribe. Den 2019 a mantene 0.5 km, krusada Hanchi Amboina/Papa Cornes i krusada Maximiliana Rosario/MGR Nieuwindt.

Samenleving & Zorg

17. Nos por a risibí den un sumario den un tabèl di lo siguiente informashon pa e añanan finansiero 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020: lista di espera, kuantu petishon risibí, kuantu petishon otorgá, averahe di tempu entre petishon i otorgamentu:

- a. Schoolplaats
- b. Bijzondere bijstand
- c. Schoolmaterialen
- d. Voorschoolse Opvang
- e. Naschoolse Opvang

	2018		2019		2020
	risibí	otorgá	risibí te ku sèptèmber 2019	Otorga te ku sèptèmber 2019	Pronóstiko
Schoolplaats	215	215	178	173	227
Bijzondere bijstand		118	152	150	180
Schoolmaterialen	302	275	301	299	300
Voorschoolse opvang	190	185	197	191	250
Naschoolse opvang		Nvt	122	120	134

Averahe di tempu

Mayoría di petishon ku risibí ta ser tratá den e término di seis siman. Sierto petishon ta rekerí mas investigashon òf koperashon ku otro instansha loke ta pone ku mester prolongá e tempu entre petishon i otorgamentu.

18. Nos por a risibi un sumario di kantidat di desempleo na kantidat i porsentahe di poblashon na Bonaire pa e añanan 2018, 2019 i un pronostiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Na april 2019 CBS ta publiká ku e porsentahe di desempleo ta entre 6 i 7 %. Según CBS ta trata di mas of menos 800 hende ku ta buska trabou. E porcentahe ta kasi igual ku e aña anterior. Nos pronóstiko pa 2020 ta ku e sifranan ta keda igual.

19. Nos por a risibí status di finansiamentu pa desaroyo di maneho di Papiamentu?

Resientemente gobièrnu di Boneiru a otorgá na Fundashon Akademia Papiamentu e enkargo pa traha riba un Taalbeleidsplan pa Boneiru. Pa Fundashon Akademia Papiamentu por finansiá e kostonan mará a na e enkargo risibí, nan por disponé dje suma ku a resta di e supsidionan ku nan a risibí durante añanan anterior na rason di US\$ 102.986,69

Handhaving & Toezicht

20. Nos por a risibí un sumario di kantidat di akte di erfpagt a kumpli ku klóusula pa konstruí dentro di un aña pa e añanan 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020?

Esaki ta kai bou di direktorado di RO

21. Nos por a risibí un sumario di kantidat di kontrol ku a wòrdu hasi pa e añanan 2018, 2019 i un pronóstiko di Kolegio Ehekutivo pa 2020 ku un spesifikashon di e akshon ku resultá?

Kontrol proyekto/kas	Kantidat	Aña
	66	2018
	72	2019 (te ku 28-10-2019)

II. Kontestanan pa sra. Bernabela

1. Por a splika e faktor ku ta hunga un ròl ku apesar ku a mostra ku a duna hopi mas terenonan i a kobra mucho mas na impuesto di tereno tòg e entradanan kalkulá pa 2019 no ta reflehá esaki i esnan di 2020 meramente un alsa chikitu.

E motibo ta ku a kobra tambe di diferente añanan anterior i no di 2018 so. A kobra debenan atrasá.

Pa 2020 ta kalkulá ku e debenan atrasá ta eliminá. P'esey a presupuestá un montante mas chikitu.

2. Por splika pakiku e entradanan di terenonan di hūr a disminuí i ta ser kalkulá na mitar di loke a wòrdu generá den 2018. Si den 2018 a generá 9494 por splika pa kiku ta solamente 5000 a presupuestá pa 2020 i pa 2019 i a schat entrada total di 5500.

E motibo ta ku aki tambe a kobra debenan atrasá. Pa 2020 ta kalkulá ku e debenan atrasá ta eliminá.

P'esey a presupuestá un montante mas chikitu.

3. Ta konosí ku a risibí e fondonan nesesario pa karetera al lo menos algun parti a jega Kon ta para ku realisashon di trabounan. Kuantu di e fondo lo wòrdu gastá den 2019/2020?

Gobièrnu a risibí 3 mion euro pa e kamindanan rondó di e skolnan Brede School/PapaCornes, Strea Briante/Rayo di Solo i San Luis Bertran. Tambe Gobièrnu a risibí 5.5 mion euro (2.75 mion euro pa 2018 i 2.75 euro pa 2019) pa e programa di mas aña di mantenshon di kamindanan di Boneiru (2019-2023).

Pa e kamindanan rondó di e skolnan a inisiá e proseso di destaho i a invitá 2 kontratista di infrastruktura partisipá na e proseso di destaho. Tur dos a akseptá e invitashon i e reunion di informashon (inlichtingenvergadering) a tuma lugá i e siman aki nan lo risibí e nota di informashon (inlichtingennota) pa despues nan por duna un oferta. E planning ta pa den di tres siman di novèmber próksimo duna enkargo pa implementá e trabownan.

Pa e kamindanan di e programa di mas aña di mantenhon di kamindanan di Boneiru (2019-2023) entretantu a pidi oferta na 3 kompania pa prepará bestèk pa e promé fase di e programa. E planning ta ku ta inisiá e proseso di destaho pa na yanuari 2020.

E total di e fondonan risibi di 8.5 mion euro lo wòrdu husá durante 2019 i 2020. Bestuurscollege ya kaba a pidi Den Haag, por eskrito, e sobrá di e fondonan (11 mion euro) pa e sobrá di e programa di mas aña 2019-2013).

4. Gastunan kalkula pa afgifte di pasaporte no tey. Kon mi mester interpretá esaki? No ta kalkula fondo pa esaki?

E gastunan ku entidat públiko di Boneiru tin pa entregá un pasport a keda kalkulá na 2013 dor di Cebeon. Cebeon a reportá su kalkulashon den e rapòrt "*Bandbreedtemeting leges reisdocumenten Caribisch Nederland*". Den e rapòrt aki Cebeon ta kalkulá ku entidat públiko di Boneiru tin \$40,00 na gastu pa entregá un pasport. Un pasport ta kosta \$84,36. For di e entrada aki for di kua entidat públiko di Boneiru tin ku paga e gastunan pa produsí un pasport. BZK¹ a stipulá e gastunan pa produsí un pasport pa 2018 na \$23,78 pa pasaportenan bálido 5 aña i \$38,62 pa pasaportenan bálido 10 aña. Na 2019 e gastunan aki ta mará na \$25,64 pa pasaportenan bálido 5 aña i \$45,39 pa pasaportenan bálido 10 aña. Den e tabèl aki bou por haña un bista di e kantidat di pasportnan entregá huntu ku e entrada plùs gastunan di Reino:

Kategoria	2018	2019 ²
Noodpaspoort	70	47
Nationaal paspoort (5 jaar)	618	576
Nationaal paspoort (10 jaar)	2.030	730
Zakenpaspoort	3	1
Total	2.721	1.354

Entrada	2018	2019 ³
Noodpaspoort	\$3.910,90	\$2.625,89
Nationaal paspoort (5 jaar)	\$52.134,48	\$48.591,36
Nationaal paspoort (10 jaar)	\$171.250,80	\$61.582,80
Zakenpaspoort	\$301,68	\$101,56
Total	\$227.597,86	\$112.901,61

¹ Fuente: <https://www.rvlg.nl/reisdocumenten/tarieven-reisdocumenten>

² Di 01 yanüari 2019 te ku 25 òktober 2019

³ Di 01 yanüari 2019 te ku 25 òktober 2019

Rijksleges	2018	2019 ⁴
Noodpaspoort	\$3.710,70	\$2.555,39
Nationaal paspoort (5 jaar)	\$14.696,04	\$14.768,64
Nationaal paspoort (10 jaar)	\$78.398,60	\$33.134,70
Zakenpaspoort	\$115,86	\$38,62
Total	\$96.921,20	\$50.497,35

5. Tin fondonan kalkulá pa fayasimentu di extranheronan di bajo rekursu o sin familia na Boneiru kaminda e cadaver no por wòrdu traslada na pais di origen esakinan tin fondo pa nan ?

No a kalkulá fondonan spesífikamente pa fayasimento di extranheronan di bajo rekursu sin famia. Na momentu ku e kadaver no ta den beslag di ministerio di Hustisia DSZ ta yuda kubri e gastunan. E gastunan ta wòrdu kubri for di e fondonan di éenmalige financiële steun.

6. Na unda por mira fondonan adishonal reservá pa e situashon di nos grandinan ku ta bini na lus di dia apesar ku nos tabata na altura di esaki sabiendo ku asta e maneho di dagverblijfnan a kambia kaminda ta redusí en diano di esnan ku aktualmente ta bishitá e kasnan aki?

Tin 4 dagverblijf na Boneiru. Kalor di Hogar ku ta partikulier i 3 dagverblijf ku ta kai bou di ZVK. Esakinan ta Kas di Kuido (di Fund Mariadal ku ta inklui e dependance, Kai Mimina na Tera Kòrá), Villa Antonia i Cocari. Cocari i Villa Antonia (tur dos ta 5 dia habrí durante siman) no tin dianan redusí manera deskribí den e pregunta. Cocari ta en espera di un kontesta pa keda habrí despues di 18:00 t/k 20:00. Villa Antonia ta en espera di un 'upgrade' pa bai habrí di 15:00 t/k 18:00.

7. Resientemente a duna hopi atenshon riba e situashon di nos grandinan. Ta konosí e situashon penoso ku un grupo relativamente grandi di nos ansianonan ta biba den. Pakiko e gastunan kalkulá pa 2020 no ta reflehá un alsa pero mas bien e ta keda igual den gastunan kalkulá di 2019 i pa 2020 igual?

E begrotingspost 'Diensten en voorzieningen senioren 640.10.00-42100' pa grandinan ta pone enfoke riba bienestar. Esaki ta enserá un supsidio (Fundashon Konsulta pa Grandinan USD\$36.290) di un bus pa transporte pa aktividatnan di 60+ i un kordinadó di gruponan 60+ (5 en total). E begrotingspost '600.10.11 Armoedebestrijding' ta pone enfoke riba grandinan ku no tin e rekursu finansiero pa kome suficiente i saludabel. Esaki ta enserá un supsidio (total ADRA USD\$164.218,00/ USD\$ ±45.000 pa 60+) pa 60 paketenan di kuminda pa luna, pa personanan di 60+ pa luna. Afd. MOA i otro partneman den werkveld, ta yuda grandinan ku pakete di kuminda, pa aliviá den e pobresa serka 60+. Na 2014 via di e proyekto 'Zelfmanagement 60+/MIVA' (Miva 60+) a wordu desaroyá dor di OLB/ DS&Z i a bira algu struktural ku aworaki ta wòrdu pagá dor di ministerio di VWS/ ZVK. Medio 2018 Fundashon Zorg & Welzijn Groep Bonaire a kuminsá traha bou di un nòmber nobo, Bonairiaanse Maatschappelijke Ondersteuning (BMO), pa medio di un kontrato di kuido ku ZVK/VWS. E servisio/ fasilidatnan ta enserá transporte, limpiesa, kuminda i adaptashonnan na kas, ku e meta pa fortifiká e autosufisiansia di grandinan i personanan ku un hèndikèp. E fasilidat di kuminda (maaltijdvoorziening), ta yuda alredecor di 170 grandinan ku un kuminda prepará pa luna.

⁴ Di 01 yanüari 2019 te ku 25 òktober 2019

8. **Riolering i waterzuivering / Bèlnèm i Hato lo wòrdu konektá i a poné fondonan reserve pa esaki. Kiku ta bai hasi i kon lo remediá e situashon di e holó abominabel di kloaka pabou di e pòmystation i ku tin e habitantenan enfermo. Tin fondonan pa por bini ku solushon pa remediá e situashon ey? Por primeramente hasi un investigashon riba e impakto ku esaki tin di kontaminashon di aire i efekto riba salú a largo plaso?**

E kontratista MNO Vervat ta bin ku un plan pa hasi algun kambio na e boosterstation pa remediá e mal trabou hasi durante konstukshon di e boosterstation. Durante di e trabounan aki lo hasi un investigashon pa remediá e problema di holó den bario.

9. **LVV ta keda den mira. E gastunan kalkulá pa e servisio aki ta konosí ku ta haltu. Kuantu ta e gastunan kalkulá di 2019 i di 2020. Kiku LVV a generá na entrada durante di 2019 i kuku por verwagt den 2020? Ki impakto e investigashon lo tin riba LVV kaminda mester hasi onderzoek i den ki fase e reorganisashon ta i kuantu ta e gastunan mará na esaki?**

E gastunan kalkulá di 2019 ta \$ 875,228.00. E gastunan kalkulá di 2020 ta \$ 692,214.00 E entrada generá te ku sèptèmber 2019 ta \$ 4,756.57 Na 2020 ta verwacht un entrada di \$ 9,000.00. Bestuurscollege no ta na altura ku e onderzoek a tuma lugá i si e ta bai tuma lugá ainda. Pa loke ta trata e reorganisashon Bestuurscollege a keda informá ku e plan van aanpak reorganisatie LVV ta kla. E siman aki direktorado di R&O lo tin un konsulta ku Ministerio di LNV pa diskuti e contenido di e plan van aanpak i palabrá siguiente pasonan. Bestuurscollege tin ku risibí e rapòrt final pa aprobashon.

10. **A firma e preventie akkoord. Mester dedusi ku Hulanda lo pone fondonan disponible pa programanan di prevenshon. Den ER a trese dilanti e importansia di awareness pa konsumo di alkohòl. Den presupuesto no tin reflekshon di fondonan presupuestá spesífikamente pa prevenshon di humamentu/uso y abusu di alkohòl. Mester mirele ku e ta kay bou di e preventieakkoord firmá, fabor splikashon.**

Si, a firma preventie akkoord dia 15 di mei 2019. Pa medio di e preventie akkoord fondonan ta wòrdu aloká pa programa di prevenshon entre otro programanan di prevenshon riba tereno di prevenshon di humamentu i uso i abusu di alkohòl. Den cuadro di e preventie akkoord entidat públiko di Boneiru ta haña posibilidat pa tuma un funsionario ku ta bai atendé ku prevenshon di alkohol i droga. Den e begroting na begrotingspost 710.10.04 tin un suma di \$ 86,750 ku por wòrdu aloká pa e tema aki.

11. **Nos supsidionan ku ta wòrdu duná na e diferente kompanianan. Kuantu fondonan ku a wòrdu presupuestá pa Bonaire Holding? Kuantu Bonaire Holding a generá? Kiku ta e intenshon ku Bonaire Holding? Kiku i kon ta para ku e komisariodonan i e kompaniaan ku mester wòrdu likidá i si a haña e rapòrt final financiero.**

Riba página 31 bai dilanti di e rapòrt '*Naar een actief aandeelhouderschap, Onderzoek naar de structuur en werking van overheidsbedrijven Bonaire*' ta duna un bon bista di e posishon finansiero di e diferente entidatnan i fundashonnan ku ta kai bou di gobièrnu a base di kuantanan anual kontrolá di 2015 te ku 2018 i sifranan di e promé kuartal di 2019. Mesora ku gobièrnu tuma un desishon pa ku e rekomendashon di e rapòrt, kolegio lo informá konseho insular.

III. Kontestanan pa sra. Domacassé

Finansa públiko

Na 2018 a firma un akuerdo ku Hulanda, e asina yama 'bestuursakkoord'

1. Kua die palabrashon nan mensioná den e akuerdo aki ta bai haña ehekushon den 2020?
2. OLB ta dispone di personal pa ehekutá tur e tareanan mara na e akuerdo aki?
3. A tene kuenta ku e palabrashonnan hasi i e personal nesesario den presupuesto di 2020?
4. Kiko esaki lo nifiká pa presupuesto di Boneiru?
5. Na unda nos por haña esaki nan presupuestá?
6. Ken ta bai ehekutá e palabrashon nan aki?

Kontesta 1 te ku 6:

Mira dokumentonan athunto korespondente tambe na pregunta nr. 6 di sr. Abraham. Kolegio ehekutivo den estrecho koperashon ku e gobièrnu di Reino a apuntá sierto prioridatnan. Den kapitulo 4 di e bestuursakkoord (pag 14) ta keda deskribí e ehekushon di e diferente temanan i despues di aprobashon di e diferente plannan e ministerionan korespondente lo pone e sumanan disponibel. Personal tambe riba sierto temanan lo keda finansiá pa e diferente ministerionan mientrastantu e personal riba nivel lokal lo keda ofresé mehorashon profeshonal i sèmper conforme palabrashon lo keda ampliá. Pa personal struktural e medionan ta poné den e presupuesto di personal, medionan insidental ta kai bou di 'bijzondere uitkeringen' en ekspertonan ku ta bini for di munisipionan oropeo no ta wòrdu hinká den e presupuesto.

7. Di e resultado positivo di 2018 tin fondo nan ku a bai den "bestemming reserve" pa tarea nan spesífiko. Pa kua tarea a reserva medio nan finansiero?

Kolegio ehekutivo a presentá na Konseho Insular durante presentashon di kuenta anual 2018 un resultado positivo di US\$ 12.659.160 kual un montante di US\$ 7.083.000 a ser aprobá komo bestemmingsreserve. Athunto nos ta manda un lista di e bestemmingsreserve 2018.

8. Kuantu sen a reserva pa e tarea nan aplikabel na pregunta 6?

US\$ 2,400,000

9. Kuantu e resultado positivo pa aña 2018 tabata?

Mira kontesta na pregunta 7

10. Kon e resultado positivo aki ta parti? (entrada adishonal i/o onderbesteding)

Baten /Lasten	Begroting na wijzigingen 2018	Werkelijke baten/lasten 2018	Verschil USD	Verschil %
Baten	60.911.132	64.019.808	3.108.676	5%
Lasten	60.911.132	51.360.648	9.550.484	19%
Resultaat	-	12.659.160	12.659.160	

11. Ki suma ta premirá pa ku e resultado di 2019 lo ta?

Diesdos mion.

12. Kon ta ku e relatonan finansiero di e n.v. nan di gobièrnu? Tin retraso ainda?

Te na e momentu aki kolegio ehekutivo a risibi solamente e kuenta anual di 2018 di solamente di WEB N.V.

13. Si kontesta 12 ta positivo ki akshon kolegio lo tuma pa kita e retraso?

Riba página 77 di e rapòrt '*Naar een actief aandeelhouderschap' Onderzoek naar de structuur en werking van overheidsbedrijven op Bonaire*' ta keda deskribi e diferente rekomendashon pa e diferente entidatnan spesifiko ku ta kai bou di entidat públiko. Kolegio lo hasi e anáalisis nesesario i lo informá konseho insular e desishonnan ku a tuma al respekto.

14. Konta ku proyekto di finansièl beheer? BC por duna un akklarashon/informashon di e situashon aktual?

E trayekto ta kana según palabrashon. Athunto ta manda e situashon finansiero di dos kuartal (2de UR 2019) i e plan van aanpak finansièl beheer 2.0.

15. Na 2021 gobièrnu di Boneiru mester entregá e relato anual ku aprobashon ofisial di "accountant". Esaki ta alkansabel?

Diputado lo duna un kontestashon bokal.

16. Kiko ta e plan di akshon pa kumpli ku e palabrashon aki?

Mira kontesta 15.

17. Kiko esaki ta nifiká pa presupuesto di 2020?

Esaki no tin konsekuensia pa presupuesto 2020.

Bienestar i kuido i enseñansa

18. Gobièrnu ta na altura ku ainda kareteranan ku ta guia pa nos skol nan públiko ainda no a haña e atenshon nesesario?

Gobièrnu ta na altura ku tin un proseso di destaho den proseso pa asfaltá kareteranan rondó di 3 skol.

19. Ki dia ta bai drecha e kayanan aki?

Segun planning ta duna enkargo e di 3 siman di novèmber na un kontratista pa kuminsá ku e trabounan.

- 20. Kiko te problema ku ainda e kaya nan aki no ta drecha?**
No tin problema. A palabra un sierto prosedura ku Den Haag anto esei ta kanando.
- 21. Kuantu tempu mas ta bai dura pa drecha e kaya nan aki?**
E trabounan pa tur e kamindanan rondó e 3 skolnan lo tuma 6 luna di trabou. Si duna enkargo e di 3 siman di novèmber e trabounan lo dura te ku yüni 2020.
- 22. Ta bai hasi un destaho públiko pa e proyekto nan aki?**
Un destaho riba invitashon.
- 23. A keda di traha infrastruktura deportivo na skol nan. Ki dia esaki ta bai tuma lugá?**
Awor a kaba di duna aprobashon na e fondo nan di EDF. I nos ta spera ku dentro di poko e trabou nan pa algun gymzal por kuminsá.
- 24. A kuminsá ku e preparashon nan kaba?**
Te na momentu ku risibí sèn di EDF por kuminsá ku preparashon.
- 25. Di ki suma di invershon nos ta papiando?**
\$800.000,- (800 mil dollar)
- 26. Pa ku infrastruktura na rondó i pa ku nos skol nan, tin mas sorpresa ku raad par enkontra ku mester presupuesto mas sèn pasombra proyektonan lo sali mas karu?**
Pa e proyekto di kamindanan rondó di skol tin un asina yama directieraming. Awor mester wak kon e ofertanan di e kontratistanan lo bai resultá. Si e preis sali mas haltu ku e directieraming lo trata promé pa resolvé esaki dentro di e fondonan ku tin disponibel pa infrastruktura riba presupuesto sin ku tin nodi di bini Raad.
- 27. Mirando e kresementu di poblashon, ta tene kuenta ku e kantidat di skol nan ku mester na Boneiru?**
Si. Den kuadro di desaroyo di e plan maestro 2030 pa Boneiru, lo para ketu tambe na e desaroyo di poblashon i e efekto riba nesidatnan básiko manera enseñansa. Lo tene kuenta ku e pronóstikonan di desaroyo di e poblashon.
- 28. Tin suficiente lugá pa tur mucha inskribí na skol e aña eskolar aki i esun benidero?**
Skolnan di Boneiru no ta obligá di duna di konosé na 'leerplicht' kuantu espasio tin. E unidat di leerplicht no por garantisá ku un mucha ta haña lugá na e skol di su promé eskoho, pero gobièrnu di Boneiru mester perkurá si pa tur mucha tin un lugá na skol. Gobièrnu tin un indikashon di kuantu mucha i espasio tin. Sinembargo esaki ta fluktuá, ya komo por tin kambio promé ku e aña eskolar kuminsá.
- 29. Gobièrnu ta bai mantené i/o traha kompleho nan deportivo nobo?**
Si.
- 30. Si e kontesta ta positivo di kua proyekto nos ta papia?**
2 Gymzal i 2 Cruifj Court.
- 31. Di ki suma di invershon nos ta papia?**

1.6 mion dòler.

- 32. Pa ku maneho deportivo ki adaptashon gobièrnu lo hasi pa nos deportista nan ta mihó sirbí?**
Lo wòrdu kontestá bokalmente.

Naturalesa

- 33. Kuantu fondo tin reserva pa proyekto nan di naturalesa?**
Pa 2019 tin 50,000USD pa e problema di Sargassum i flamingonan.
- 34. Konseho insular a tuma dos desishon pa aboli plèstik i produktonan ku ta kontené oxybenzone. Gobièrnu a kuminsá prepará pa implementá e abolishonnan aki na 2020 i 2021?**
A kuminsa e preparashon pa plèstik pero pa oxybenzone ainda no.
- 35. Gobièrnu a reserva sèn pa prepará e leinan nesenario pa ehekutá esaki?**
Pa aboli plèstik ta risibí supsidio di Hulanda. Pa oxybenzone no tin fondo ainda.
- 36. Kua organisashon lo tin ku bai atendé ku esaki nan?**
OLB, Wereld Natuur Fonds, Komersiantenan y Ministerionan di Finansas, I&W.
- 37. Kantu proyekto di naturalesa a wòrdu realisá den 2019?**
10 proyektonan den kuadro di e Bijzondere Uitkering Natuur – Ministerie LNV.
- 38. Kua tabata e proyektonan realisá den 2019?**
Washington Slagbaai Goat Eradication
Werelderfgoed Nominatie BNMP
Ecologisch Herstel Lac en Zuidelijk Kustgebied Bonaire
Varkens Populatiebeheer
Herbebossing
Koepelcampagne Natuur
Erosiebestrijding en Natuurherstel Bonaire
Bonaire Karst and Cave System
Coral Reef Restoration
Plattelands Ontwikkeling Bonaire (POP)
- 39. Invershon di kuantu sèn a hasi den 2019?**
Tur proyektonan finalisa na Sèptèmber 2019. Nan a kuminsá den aña 2014. Total ca. Usd 4.5 mion.
Na 2019 ca. Usd 750,000
- 40. E resultado di e proyekto nan tabata esnan deseá?**
80% di nan tabata konforme deseó.
- 41. Kua ta e proyekto nan ku ta bai ehekutá den 2020?**
Proyektonan ku ta mensioná den e Natuurbeleidsplan Bonaire 2018-2022 ku no ta aprobá ainda.
- 42. Ki periodo e proyekto nan aki ta bai dura?**
Nos por indiká esaki despues ku e Natuurbeleidsplan mensioná keda aprobá.

- 43. Tin un jaarwerkplan pa pa e proyekto nan aki?**
Si, manera menshoná den e Natuurbeleidsplan Bonaire 2018-2022
- 44. Kua ta e proyekto na ku lo wòrdu realisá den 2020?**
Esaki ta depende di e fondonan. Den e eerste wijziging begroting 2020 por aloká fondonan pa esaki. Awor no a presupuestá nada pasobra no a aprobá e Natuurbeleidsplan Bonaire 2018-2020 ainda.
- 45. Kuantu sèn tin reserva pa ehekutá maneho ekonómiko?**
Riba e lista di winstbestemming 2018 tin un montante di USD 235.000 reservá pa ehekushon di maneho ekonómiko, esaki ta enserá tantu e Masterplan 2030 komo e plan stratégiko di turismo.
- 46. Ki dia ta kuminsá ku ehekushon di plan stratégiko di turismo?**
A kuminsá ku ehekushon di e plan aki kaba.
- 47. Kuantu sèn lo kosta pa hasi esaki?**
Ta hasiendo kalkulashonnan ainda.
- 48. Kuantu sèn gobièrnu a reserva den begroting 2020 pa esaki?**
Den TCB su begroting a tene kuenta ku ehekushon di sierto punto nan di e plan stratégiko di turismo. No tin un montante apart fiho riba begroting pa esaki.
- 49. Kuantu sèn di resultado positivo di 2018 a reserva pa ehekutá e plan aki**
Riba e lista di resultado positivo di 2018 tin un montante di USD 235.000 reservá pa ehekushon di maneho ekonómiko, esaki ta enserá tantu e Masterplan 2030 komo e plan stratégiko di turismo.
- 50. Kon ta para ku vuelo nan di Sungwing?**
Sunwing ta kuminsá bula bèk dia 15 di desèmber ku nan buelo direkto for di Toronto i esaki lo ta pa high season te ku fin di mart 2020.
- 51. Kon ta para ku vuelo na di American Airlines?**
American Airlines ta bula te ku desèmber 4 biaha pa siman i na yanüari 2020 nan ta saka e buelo di djárason afó i lo sigui operá ku 3 buelo pa siman (djaluna, djabièrnè i djasabra).
- 52. Tin proyekto nan hotelero nobo na kaminda? Si e kontesta ta positivo kua proyekto nos ta papiando di dje?**
Pa anja 2020 ta spera 348 kamber extra aserka (Delphins, Resort Bonaire, Time to Smile/TUI i Grand Windsock)
- 53. Kuantu sèn nos te invertí na 2020 den LVV i kiko ta e resultado nan deseá?**
E lokual ta bai invertí den LVV na 2020 ta dependé di e implementashon di e plan van aanpak di e reorganisashon. Den e eerste begrotingswijziging por aloká fondo pa esaki.
- 54. Kuantu e persentahe di energia alternativo ta na e momentu aki kompará ku e total di energia produsí riba nos isla?**
33%
- 55. Nos a tende den media un komunikado ku ta bisa ku den 2018 islanan BES a produsí mes tantu energia alternativo ku e aña proméi ku esaki ta 33%. Nos a komprondé ku isla riba a haña un**

parke solar grandi di alrededor di 2 Mg. Nos a spera ku e kantidat di energia alternativo produsí lo tabata mas tantu òf esaki tin di aber ku e isla mas grandi di BES-eilanden, Bonaire a kuminsá kima mas tantu petroli pa produsí energia?

Na 2019 e demanda pa koriente a subi drástikamente ku a pone ku ContourGlobal so no por a karga e demanda. Esei a pone ku mester drei e generatorman di Agreko mas frekuentemente.

56. Kuantu sèn nos te invertí na 2020 den LVV i kiko ta e resultado deseá?

E lokual ta bai inverti den LVV na 2020 ta dependé di e implementashon di e plan van aanpak di e reorganisashon. Den e promé kambio di presupuesto por aloká fondo pa esaki.

57. E reorganisashon di LVV ta kanando òf kiko a wòrdu hasi te ainda?

Pa loke ta trata e reorganisashon Bestuurscollege a keda informá ku e plan van aanpak reorganisatie LVV ta kla. E siman aki direktorado di R&O lo tin un konsulta ku Ministerio di LNV pa diskutí e kontenido di e plan van aanpak i palabrá siguiente pasonan. Bestuurscollege tin ku risibí e rapòrt final pa aprobashon.

58. Ki dia esakinan ta kla?

Mira kontesta riba pregunta 57

59. Kuantu sèn tin reserva pa supsidia kunukero nan?

Usd. 8.675

60. Kuantu sèn tin reserva pa supsidia piskadonan?

No tin nada presupuestá.

61. E aña aki si e simia nan pa kunukero nan a yega na tempu?

No. Bestelling a sali for di yùni. Na merka tabatin problema ku e agrikultornan ku mester entregá e simianan na e komersio por mayor. LVV Boneiru a dreña den kontakto ku LVV-Korsou, ku tin e mesun problema. E simianan a keda pa yega medio Novèmber 2019.

62. Gobièrnu tin akuerdo ku kompanianan ku kunukero nan por usa pa planta nan kunuku?

Tin un akuerdo ku un kompania ku ta pone su ekiponan disponibel pa trabounan na kunuku risibiendo 50% di supsidio pa e gastunan involvi. Mester evaluá i adaptá e porsentahe di supsidio pasobra e gastunan a subi.

63. Ki dia gobièrnu ta bai drecha waf di nos piskadonan?

Nos ta den proseso di petishon di pèmit i tin fondonan reservá for medionan di 'winstreserves' 2018.

64. Gobièrnu tin un sitio riba bista pa traha slipway pa piskadonan?

Si, ta bai drecha e slipway riba malekon dilanti kas di regatta.

65. Ki dia ta drecha kas di piskadonan na playa Frans i eventual fasilidatnan pa nan por ehekutá nan fishi di un manera digno?

No tin planes ni fondonan presupuestá na momentonan aki.

- 66. Piskadónan di Lac i Sorobon tambe lo haña atenshon?**
No tin planes ni fondonan presupuesta na momentonan aki.
- 67. Ki dia gobièrnu ta kaba ku e proyekto nan di groengelden den área di Lac i Sorobon?**
 Tur proyektonan di Groengelden a terminá na sèptèmber 2019. Mira tambe kontesta riba pregunta 39.
- 68. Ta kuadra ku a ehekutá e proyekto di pasada di awa na Lac mitar mitar, i no manera plania pa evitá ku Lac lo yena ku santu kual lo tin konsekuensia desastroso pa e bida den Lac?**
 No, nan a traha un "strekdam" pa protehá e kaminda Lac Cai. No a konstruí un opening pa e laman por drenta e área di mangel den otro banda di e kaya pasobra no ta sigur kua ta konsekuenshanan pa bida den e awa di Lac.
- 69. Gobièrnu di Boneiru via BIA tin pensá di traha un edifisio nobo pa aeropuerto?**
 Si.
- 70. Si e kontesta ta nò, dikon nò?**
 Mira kontesta 69.
- 71. Si e kontesta ta si, pa ki tempu por spera esaki?**
 Nos den fase di orientisashon i ta buskando e fondonan nesario pa hasi esaki.
- 72. Tin un plan pa maneho di sushi di mas aña pa Selibon?**
 Si
- 73. Kon ta bai atendé ku e problemátika di sushi na Boneiru/selibon?**
 Ta implementando e maneho di Afvalbeheer op Maat ku supsidio di Den Haag pa amplia e infrastruktura di kolekshon i prosesamentu di sushi.
- 74. Selibon ta den posishon pa resiklá material nan ekológiko ku ta wòrdu importá na Boneiru na e momento nan aki?**
 No.
- 75. Kua kaya ta bai drecha den 2020?**
 Kaya Gramel
 Kaya Karpitan
 Kaya Papa Cornes
 Kaya Berlin deel 2
 Kaya Bruselas
 Kaya Kitara deel 2
 Kaya Nikiboko Zuid
 Kaya Roma
 Kaya Uranus deel 2
 Kaya Uranus deel 3
 Kaya Mgr. Nieuwindt
 Kaya Carlos Nicolaas
- 76. Ki dia lo hasi esaki?**
 Kuminsando di 2 kwartal di 2020

77. Kuantu sèn esakinan lo kosta?

5.5 mion euro

78. Lo hasi un destaho públiko pa esaki?

En todo kaso lo hasi un destaho riba invitashon. Gobiernu a informá Den Haag ku Gobiernu lo amplia merkado (marktverruiming).

79. Kuantu sèn lo invertí den e kayanan ei?

5.5 mion euro

80. Kuantu verkaveling nobo gobièrnu lo krea den 2020?

No tin proyekshon pa krea tereno adishonal. Ta e intenshon si pa na 2020 bai traha un plan di mas aña pa prepará tereno pa bibienda, komersio i industria. No tin fondo pa ehekutá esaki pero lo konsultá e eksperto di maneho di tereno, ku ta sosteniendo direktorado di R&O te otro aña augustus, kiko e diferente alternativanan ta pa generá entrada adishonal for di Gobièrnu su terenonan pa asina prepará terenonan adishonal pa duna na èrfpagt. Aktualmente si tin 154 tereno identifiká pa bibienda i 16 pa komersio ku no ta otorgá ainda. Lo bai inventarisá dentro di kua término nan ta disponibel pa otorgá den èrfpagt. Na 2020 lo bai inisiá un proyekto tambe di tuma tereno bèk di esnan ku no ta kumpliendo ku e kondishonnan di èrfpagt i no ta konstruyendo riba e tereno. Asina mas tereno ta bini disponibel pa duna den èrfpagt.

81. Kuantu petishon tin awor aki pa erfpacht pa negoshi i pa kas?

Pa kas 1.164 (yüli 2019) i negoshi 501 (Sèptèmber 2019)

82. Kuantu parsela gobièrnu tin ku krea pa fundashon kas boneriano den 2020?

Mas of menos 138 parsela (50 pa bario Nieuw Amsterdam, 74 pa bario Hato i 14 pa bario Rincon Suit).

83. Kuantu esaki lo kosta na infrastruktura?

Usd. 1.7 mion

84. Kon tin pensá pa finansiá esaki?

Por parti for di e bijdrage di Hulanda for di regio envelope pa 2020 (usd 700.000) i di fondo ku ta bira disponibel dor ku Hulanda ta duna un bijdrage den e verhuursubsidie (usd. 700.000) i un eigen bijdrage di mas o menos usd 300.000.

85. Gobièrnu a disidí kaba unda ta bin un haf nobo?

Si Gobièrnu a tuma un desishon tokante un voorkeurslokatie.

86. E proyekto ta andando?

Si. Na e momento aki Stuurgroep Havens ta fasilitá un convenant entre OLB i Port of Amsterdam pa start e preparashon di proyekto di haf.

87. Si e kontesta ta no, ki dia ke kuminsá?

Mira kontesta riba pregunta 86

88. Boneiru ta partisipa den un of mas proyekto di "Ferry" entre e islanan ABC?

Nò

89. Si kontesta ta si, Raad lo por haña informashon di esaki?

Mira kontesta di pregunta 89.

IV. Kontestanan pa sra. Hellburg-Makaai

1. Kolegio ehekutivo por splika detayadamente e repartishon di e montante ku tin presupuestá pa deporte i e montante disponibel pa Indebon.

Riba presupuesto di Indebon tin pa deporte na Voorlichting en Promotie ku ta pa organisá e.o. deporte eskolar \$ 55.000,00. Pa eksterne subsidies en bijdragen tin un montante di \$ 114.944,00 Esaki ta pa petishonnan pa supsidio insidental di organisashonnan di deporte.

2. Por a splika dikun a baha e montante di \$70.000,00 riba e post di Voorlichting en promotie na \$ 55.000,00.

Meskos ku den tur begroting a baha aki aya mirando e gastunan real ku a usa den e añanan anterior.

3. En konekshon ku e pregunta no. 2, kolegio ehekutivo por a splika dikun ta baha e presupuesto miéntras ku tin hopi aktividat eskolar pa bai.

Mira kontesta 2.

4. Kolegio ehekutivo por splika ku tin continuidad di e evento Streanan Deportivo.

Pa e aña aki e ta sigui.

5. Si ta si kuantu a reserva pa esaki i si ta no dikun a stop ku e evento.

E aktividat aki ta wòrdu finansiá di voorlichting en promotie ku tin presupuestá pa aña 2019 un montante di \$ 55.000,00.

6. Kolegio ehekutivo por a informa nos entre otro kon e weganan eskolar di Consude a bai e ultimo aña nan.

Weganan eskolar di Consude a bai bon i Boneiru a presta bon den e weganan aki.

7. Kolegio ehekutivo por a informá nos kon e muchanan ku a bai e weganan eskolar di Consude a desaroyá.

E muchanan a bai bon i despues di por a kompetí den e weganan di Consude por mira un kambio kompletu den e muchanan pa ku deporte, skol i en general.

8. Kolegio ehekutivo por duna nos kuantu hende ta traha aktualmente na Indebon.

Awor Indebon tin 10 trahadó.

9. Kolegio ehekutivo por duna nos formashon aktua di Indebon en detaye; esta kuantu hefe tin, kuantu sekretaria, koordinator, sportleider etc.

E formashon di Indebon ta 15 FTE. E ta konsisti di: 1 onderafdelingshoofd, 1 receptioniste/telefoniste, 1 secretarieel Medewerker A, 2 sportveldbeheerders, 4 sportleiders i 2 coördinator sportactiviteiten. Awor tin 3 vakatura di sportleiders i den 2021 nos por yena e dos vakatura di coördinator sportactiviteiten.

10. Kolegio ehekutivo por a informá kuantu e formashon di Indebon mester ta realmente.

15 FTE e mester ta.

11. Kolegio ehekutivo por a splika for di ki aña e formashon no ta yena manera debe ser.

For di momentu ku e 2 kordinadó di deporte a sali for di servisio (unu ku penshun i e otro afgekeurd) i tambe tabata tin 3 trahadó mas riba non-actief. A tumá medida ku tur 3, kaminda 1 a sigui risibí su salario, i e 2 otro nan a sali for di servisio na novèmber 2018. Pa e motibu ei e funshon nan ta habri i vakatura nobo lo sali pa nan wòrdu okupá na yanüari 2020 i 2021.

12. Kolegio ehekutivo por splika dikon ta pone \$100.000,00 so pa mantenshon di fasilidatnan deportivo siendo ku tur kaminda e fasilidatnan di deporte mester di mantenshon grandi.

Esaki ta un desishon di kolegio ehekutivo debi na e echo ku no lo buska fondonan externo pa sigui drecha fasilidatnan di deporte.

13. Kolegio ehekutivo por a splika dikon a kambia e lusnan na e vèlt di Elio Flores so na LED lights i e otro nan no mirando ku esaki por bahagastunan di energia konsiderabelmente.

A kambia e lusnan di e vèlt di Elio Flores kono tèst, i a resultá ku e gastu pa koriente i mantenshon a baha konsiderabelmente. Lo sigui kambia e otro lusnan poko poko.

14. Kolegio ehekutivo por a informá kuantu sala di deporte tin i kuantu tin mester di akuerdo ku e kantidat di alumno ku Boneiru tin awor.

Aktualmente tin 1 sala grandi di deporte, 1 gymzaal na KKBW, 1 gymzaal na Jong Bonaire i 1 sala di deporte chikitu na Rincon.

15. Kolegio ehekutivo por a informa nos ku si tin un maneho pa desaroyo di talento.

Aktualmente no tin un maneho di desaroyo di talento. Indebon a pidi un stagiaire den kuadro di su estudio pa traha riba esaki. Konseho mester bai EC ain da pa pone e medionan finansiero pa ku esaki.

16. Akaso ku si tin un maneho pa desaroyo di talento kuantu sèn a pone pa esaki.

Den e plan di maneho pa deporte nobo lo tene kuenta ku esaki.

17. Akaso no tin un maneho pa talento, dikon no.

E maneho no ta kla pa ser implementá ainda.

- 18. Kolegio ehekutivo por informá nos, kiko ta wòrdu hasi pa Boneiru wòrdu aseptá na e federashon nan deportivo internashonal kaminda nos atletanan por partisipa i krese.**
Di parti di Indebon a papia ku e ministerio di VWS pa yuda e federashonnan ku tin problema pa partisipá, pero esaki no ta kana manera debe ser ainda.
- 19. Kolegio ehekutivo por a splika dikon Boneiru no par kompeti den wega nan panamericano o weganan sentroamerikano i di karibe.**
Pasobra despues di 10-10-10 Bonaire no ta forma parti mas di Antia Hulandes ku tabata miembro di Komité Olímpiko. I si un pais no ta miembro di Komité Olímpiko no por kompeti den weganan Panamerikano . i otro kampionato mará na komité olímpiko.
- 20. Kolegio ehekutivo por a splika kiko ta wordu hasi riba e tereno ariba menshona i kuantu sen a pone disponibel pa esaki.**
Tin kombersashon ta tuma lugá via di Indebon riba esaki pero Hulanda mester yuda Boneiru den esaki. Mas aleu sèn no wòrdu pone disponibel.
- 21. Kolegio ehekutivo por a splika kon ta para ku RADO Caribbean ku Boneiru ta miembro di dje.**
Boneiru ta miembro pa 4 aña kaba na Rado Caribbean. I tin 6 Doping Control Officers.
- 22. Kolegio ehekutivo por a splika ku ta kuantu sen ta inverti den RADO Caribbean.**
Ta paga solamente e kontribushon anual na 'Rado Caribbean.
- 23. Kolegio ehekutivo por a splika kuantu sen a reserva pa asina na Boneiru mes por hasi e testnan.**
No a reservá sèn pa tèst.
- 24. Kolegio ehekutivo por a informa nos kuantu Doping Control Officers (DCO) tin na Boneiru.**
Aktualmente tin 6 Doping control Officers na Boneiru.
- 25. Kolegio ehekutivo por a splika kiko nan ta hasi awor i ku gobiernu ta respalda nan den nan trabou.**
E DCO 's nan ta hasi tèst solamente den futbol sporádikamente.
- 26. Kolegio ehekutivo por a informa nos ku si e lei di doping na hulanda ta konta pa Boneiru tambe.**
E lei di doping di Hulanda no ta konta pa Boneiru.
- 27. Akaso esaki ta positivo kolegio ehekutivo por a splika kuantu sen a pone disponibel pa esaki i na unda por haña esaki bek den e presupuesto.**
No a pone sèn komo ku e lei no ta konta pa Boneiru.

- 28. Kolegio ehekutivo por a splika na unda e \$ 350.000 di FWNB ku mester bai pa deporte ta bai.**
Akinan no ta bisto ta di kua \$ 350.000 ta referi na dje.
- 29. Kolegio ehekutivo por a splika kiko a hasi ku e senan aki den tur e aña nan.**
.Segun statuto di FWNB, organisashon ku ta bini na remarke pa un donashon ta organisashonan riba tereno di deporte, kultura, edukashon i organisashonnan ku meta karikativo. E fondonan ku FWNB tin segun petishon i e maneho di donashon ta wordu reparti entre tur e 4 areanan.
- 30. Komo ku e sen nan di FWNB ta destina di akuerdo ku e eilandsverordening (EV) pa drecha fasilidatnan depotivo, kiko a wordu drecha ku e sennan aki.**
E fondonan aki a keda usa pa paga OBNA e fianza pa a pone yerba artifisial den stadion. E resto di e fondonan tabata usa pa mantene sporthall. Na 2018 BOG a entrega un karta na gobiernu pa bisa pa stop ku pago di e fondonan di Fundashon Wega di Number Boneiru paso e fondonan a sirbi e proposito ku e tabata destina pe paso a kaba paga e fianza. Resientemente a drenta serka gobiernu un karta di BOG pa reevalua e desishon aki paso nan a tuma nota ku no ta solamente pa fianza ku nan tabata tin pero ku e fondonan aki ta destina tambe pa inverti den otro projektonan grandi deportivo. Aktualmente e karta ei ta den un trajekto pa atende kune.
- 31. Kolegio ehekutivo por a informa nos kuantu sen FWNB ta inverti den deporte anualmente.**
Segun statuto di FWNB, organisashon ku ta bini na remarke pa un donashon ta organisashonan riba tereno di deporte, kultura, edukashon i organisashonnan ku meta karikativo. E fondonan ku FWNB ta dispone di dje ta segun petishon i e maneho di donashon ta wordu reparti entre tur e 4 areanan. Aktualmente FWNB no ta dispone di suficiente fondo pa projektonan grandi.
- 32. Kolegio ehekutivo por a splika kiko e maneho di FWNB ta pa deporte.**
FWNB no tin un maneho spesifiko pa deporte.
- 33. Kolegio ehekutivo por informa nos kiko FWNB a hasi realmente a nos deporte na Boneiru.**
Segun statuto di FWNB, organisashon ku ta bini na remarke pa un donashon ta organisashonan riba tereno di deporte, kultura, edukashon i organisashonnan ku meta karikativo. FWNB a hasi donashon na hopi organisashon nan deportivo. Pa falta di fondo no por a inverti den projekto nan grandi.
- 34. Kolegio ehekutivo por a splika nos kiko ta i tabata e rendimentu den deporte ku e sennan di FWNB.**
Segun statuto di FWNB, organisashon ku ta bini na remarke pa un donashon ta organisashonan riba tereno di deporte, kultura, edukashon i organisashonnan ku meta karikativo. FWNB a hasi donashon na hopi organisashon nan deportivo. Pa falta di fondo no por a inverti den projekto nan grandi.

- 35. Kolegio ehektivo por a duna un splikashon kon nos mester mira nos deporte abase e lokual ku gobiernu ta pone disponibel via su presupuesto i e sennan si FWNB.**
Komo ku e presupuesto di OLB no ta suficiente i komo ku deporte a bira basta mas kompliká e loke ku tin disponibel no ta suficiente.
- 36. Kolegio ehektivo por splika kiko e plannan ta pa ku nos atletanan spesial di Boneiru.**
Na e momento aki no tin plan spesial pa ku e atletanan spesial pero si special olimpics ta risibí ayudo finansiero na momento ku nan ta bai afó pa kompetí.
- 37. Kiko ta e montante reservá pa e grupo di atletanan aki.**
No tin un montante spesífiko pa e atleta nan aki reservá. Nan tambe ta kai bou di esnan ku ta risibí sèn via di e pòst subsidies en bijdragen.
- 38. Kolegio ehektivo por splika si tin un maneho di deporte pa nos grandinan.**
Solamente Indebon ta yuda duna lès na e diferente kasnan di grandinan.
- 39. Si ta si kiko e montante presupuesta ta i na unda por haña esaki bek den e presupuesto.**
No tin un montante spesífiko reserva den e preupuesto.
- 40. Kolegio ehektivo por splika tokante e maneho di Parke Lalan Clarinda.**
Aktualmente tin un petishon pa ku maneho di e parke aki
- 41. I si a reserva un montante pa esaki i na unda por haña esaki bek den e presupuesto.**
E no ta riba presupuesto.
- 42. Kolegio ehektivo por splika kon a yega na e montante pa Fundashon Avanti.**
A base di presupuesto i plan di akshon i aktividat nan den kuadro di desaroyo di barío Antriol.

V. Kontestanan pa sr. Pieters

Samenleving & Zorg

- 1. Tin un problema bastante serio pa ku habitantenan di habla spaño i ku no ta papia Hulandes ora ku esakinan bai serka speshalista na hospital. Ta eksigi di nan kunan mester bai ku un tòlk pa asina por komuniká ku e speshalista. Kon gobièrnu tin pensa pa resolve e asuntu aki?**
For di 10-10-2010 tin un repartishon di tarea kaminda e parti kurativo ta kai bou di Hulanda. A tuma kontakto ku e instansia konsèrni I ta asuna ku tin un protokol ku na momento ku kualkier pashent

pa motibu di idioma no por komunika di un manera responsabel ku un speshalista, ta hasi uzo di un telefon ku tolkmentu profeshonal entre pashent i e speshalista. Ta asina ku e pashent mes tambe por opta pa bini ku un persona di konfiansa ku por fasilita e komunikashon na un manera responsabel. FM sinembargo ta prefera di hasi uso solamente di e telefon di tolk profeshonal, pa asina garantisá privasidat i kwido responsabel di e pashènt.

2. Kon ta para ku e gera frieuw ku tin entre nos BonLab I e laboratorio na hospital?

Den pasado tabtin enbèrdat diferensia di opiniòn ku a asta a resultá den kaso den korte, pero aktualmente tin un aserkamentu ta tumando luga bou di guía di entre otro ZVK.

3. Ki futuro nos BonLab tin?

A base di resultado di e scan di CRM Link i kombersashonan ku ta i lo sigui tuma lugá ku entre otro ZVK i gobièrnu lo bai wak konhuntamente ki direkshon Bonlab lo por bai.

4. Kuantu dokter di kas tin na e momentunan aki na Boneiru?

Na Boneiru tin 7 ofisina di dòkter di kas. Na kada ofisina tin un kantidat di dokter trahando inkluso dòkternan ku ta remplasá e dòkternan vast.

5. No muchu tempu pasa tabatin un kandela na SGB. E motibu di e kandela ey ta konosí?

Tabata tin un korto sirkuito den e koelingssysteem di e cooler den kantina. A drecha esaki i pone "voedingskabel nobo". SGB a manda e faktura pa seguro.

6. Kon ta ku e aktividatnan di nos servisio di SKAL? Nos a tuma nota ku gobièrnu ta duna subsidio na otro fundashonnan pa atendé ku asuntunan di nos historia i kultura. E invershonnan ta keda hasi den SKAL tambe?

SKAL conforme di su kalendario kultural ta patrosiná òf ta laga otro fundashonan organisá aktividat riba e area kultural. Durante transkurso di aña sierto aktividat insidental a bira parti di e kalendario anual aki. Banda di esaki e ofisina di SKAL ta fungi tambe komo nos museo kaminda mas mihó ku ta posibel ta purba protegá kosnan di nos historia i kultura i alabes konsientisá nos hendenan tokante esakinan. Banda di SKAL, tin otro organisashonan ku ta atendé ku asuntunan di nos historia i kultura, ku den koperashon ku SKAL ta ehersé sierto tarea ku gobièrnu di Boneiru mes no por hasi (ainda). Esakinan ta sosode a base di kontratonan di kwido.

7. Tin un hefe di SKAL na e momentunan aki?

Nò, temporalmente lo tin un hefe interino

8. Nos a tuma nota ku tin un pobresa alarmante prinsipalmente serka nos grandinan aki na Boneiru. Kiko gobièrnu a hasi òf ta hasiendo pa kombati e pobresa nan aki?

En berdat espesialmente e grupo di grandi ta wòrdu konfrontá ku e riesgo di biba den pobresa. Pa e motibu aki gobièrnu den kolaborashon ku ministerionan Hulandes ta bai traha mas estrecho huntu. Ta konosí ku espesialmente e grupo di nos grandinan ta e grupo ku no tur ora ta sali pa pidi

yudansa, apesar ku nan lo por tin derechi riba esaki. Pa e motibu aki gobièrnu ke bai aserká e grandinan mas proaktivo pa hasi un inventarisashon kiko kada un su nesidat ta i pa yuda jega na un yudansa.

Dor di un kontrato di kwido ku ADRA ta pone paketenan di kuminda disponibel pa personanan di 60+. Banda di esaki ta stimulá grandinan pa bai pasadianan. Pa evitá tambe ku nos grandinan ta kai den soledat tin un kontrato di kwido ku Fundashon Konsulta pa Grandinan pa transporte pa aktividatnan di 60+ i un koordinadó di gruponan 60+ (5 en total).

Pa loko ta trata kontrato di kwido pa e pasadianan esaki no ta kai mas bou di gobièrnu pero a bira responsabilidad di ZVK.

9. Ki kombersashonnan relashoná ku esaki tin hasi ku Hulanda pa remediá e pobresa riba nos isla i prinsipalmente esun di nos grandinan?

Den kuadro di e tópiko di kombatementu di pobresa tin diferente akshon ku mester tuma lugá no serka gobièrnu so pero tambe serka diferente ministerionan hulandes. Kombersashonnan ku e diferente ministerionan ta andando.

10. Kon ta para ku nos "Jeugd en Gezin" en generalaki na Boneiru?

Gobièrnu tin un kontrato di kwido ku Sentro Hubentud i Famia i den kolaborashon ku departamento di desaroyo di barío i MOA ta aserká famianan proaktivamente na un manera íntegral. Na momento ku un persona hasi un apelashon pa un yudansa ta wak tambe kon banda di e provishon por duna e famia tambe un guía intensivo. Nos ta mira lku e manera nobo aki ta duna resultado positivo.

11. Tin bastante kaso di maltrato di muchanan i violensha domestikò riba nos isla?

Kombatimento di maltrato di mucha i violensha domestikò ta un prioridat den e tareanan di direktorado komunidad i kuido. Esaki debí na e frekuensia haltu di violensha ku ta tuma lugá. Desde mart 2019 direktorado di komunidad i kuido ta registrá i tra ta e kasonan di violensha domestikò pa medio di un punto di servisio pa mèldu kasonan.

12. Gobièrnu por duna nos sifra di esakinan pa aña nan 2018 i 2019 te ku awor?

Ta trahando pa yega na un punto di servisio pa mèldu kasonan di maltrato di mucha i di violensha domestikò. Violensha domestikò i maltrato di mucha ta alègu ku hopi biaha ta keda skondí i ta difisil pa señala.

Tin diferente organisashon ta registra e kasonan.

Den e tabèl ta duna bista di e kantidat di violensha domestikò registrá na polis i na e punto di servisio pa mèldu violensha domestikò i maltrato di mucha. Mayoria di e kasonan di maltrato di mucha ta wordu registrá na Jeugdzorg en Gezinsvoogdij i voogdijraad. No tin bista riba e kantidat di kasonan atende spesífikamente pa maltrato di mucha.

	2018	2019
Violensha domestikò registra	63	39 (januari te ku juni 2019)

na polis		
Violensha domestiko registra na veiligheidshuis	16 (juli 2018 pa mart 2019)	
Violensha domestiko registra na punto di servisio pa meldu (operashonal desde mart 2019)		6 (mart 2019 te ku oktober 2019)
Klientenan den sentro pa muhe (habri desde 1 oktober 2019)		5

13. Kon ta ku e kontrolnan riba asuntunan di labor? Kuantu e porsentahe di desempleo riba nos isla ta na e momentunan aki?

Sekshon di Inspekshon di Labor di Ministerio di Asuntunan Sosial i Labor ta kontrolá si dunadónan di trabou i empleadonan ta tene nan mes na e leinan riba tereno di asuntunan sosial i labor. Te ku april 2019 tabatin 74 kaso di kontrol di inspekshon. Direktorado Komunitat i Kuido ta traha estrecho ku e inspektornan di labor. Según sifra di CBS ku a ser publiká na aprel 2019 e persentahe di desempleo na Boneiru ta entre 6 pa 7 %.

14. Tin un konsepto di lei di hur i supsidio di hur pa tratamentu den konseho insular. Bou di kwa direktorado Volkshuisvesting ta kai?

E kartera ta kai bou di diputado di Komunitat i Kuido. Pa ku tareanan relashoná ku e kartera, tin tarea ta kai bou di direktorado Komunitat i Kuido i tin ta kai bou di Espasio i Desaroyo (R&O).

15. Huurcommissie ta kai bou di asuntunan ekonómiko of asuntunan sosial?

Na e momento aki huurcommissie ta kai bou di direktorado Espasio i Desaroyo (R&O).

Ruimte & Ontwikkeling en Sport aangelegenheden.

16. Nos tin un ordenansa di espasio ku a drenta na vigor for di 2011. Gobiernu tin 9 aña ku esaki no a keda presenta na Konseho Insular pa ku posibel revishon di esaki. Ki dia of tempu Gobiernu tin pensá pa atende ku revishon di e ordenansa aki?

E ROB a keda aprobá na 2011. Segun lei mester evaluá ROB kada 5 aña. E promé biaha ku mester a evalu'é ta na 2016. Esaki no a sosodé i awor nos tin planeá pa evalu'é na 2020 ku ayudo di un munisipio di Hulanda pa motibu ku tin varios vakatura na directie R&O ku no a alkansá di yena pasobra no a haña hende kapasitá.

17. E pregunta ku pa di tantisimo biaha ta keda bin, esta, ki dia e grondbeleid ta keda presenta na Konseho Insular pa diskuti esaki?

Bestuurscollege a tene un workshop ku e eksperto di maneho di tereno ku a bin sostené direktorado di R&O pa un periodo di 1 aña entrante 1 di augustus e aña aki. Su tarea spesifiko ta pa traha un plan di implementashon di e grondbeleid. E resultado di e workshop a keda enkorporá den un kambio di e grondbeleid. E siman aki ta tin un di dos i último workshop. Bestuurscollege lo

risibí un konsepto final di e grondbeleid i despues di a trat'é i aprob'é lo ofresé esaki na Konseho Insular pa tratamentu i aprobashon. E deadline pa esaki ta 15 di novèmber.

18. Kuantu petishon tin pa haña un tereno pa traha kas?

1.164 na yüli 2019

19. Kuantu petishon tin pa haña un tereno pa traha un edifisio komersial?

501

20. Tin un situashon na altura di Harbour Village kaminda ku awa ta subi riba kaya. Akinan bo ta hañabo ku e situashon ku e outomobilistanan ta trata na desvia for di e awa di laman aki pa evita ku nan vehikulo ta keda kontamina ku salu pero na mesun momentu ta bira un peliger den trafiko pa e outomobilistanan ku ta bini for di direkshon kontrañi. Kiko gobiernu tin pensa pa hasi ku e situashon aki?

Na 2015 e kompania Witteveen en Bos a presentá e rapòrt Onderbouwing Integraal Salinja Watermanagementplan. OLB no a tuma un posishon ainda tokante e proposishon. E plan aki a wòrdu trahá riba enkargo di Harbor Village den kuadro di idesaroyo di e salinja. OLB mester figa su posishon i drenta den konsulta ku Harbor Village.

21. Kon ta para ku balorashon di nos terenonan di kual gobiernu (pueblo di Boneiru) ta donjo di nan?

Balorashon di terenonan di Gobièrnu no ta presupuestá pa 2019 ni tampoko 2020.

22. Tin verkavelingsplan nobo den proyekshon pa krea terenonan pa esnan ku kier haña un pida tereno pa nan konstrui nan propio kas?

Nò, tin proyekshon pa krea tereno adishonal. Ta e inten shon si pa na 2020 bai traha un plan di mas aña pa prepará tereno pa bibienda, komersio i industria. No tin fondo pa ehkuta esaki pero lo konsultá e eksperto di maneho di tereno, ku ta sostene niendo direktorado di R&O te otro aña augustus, kiko e diferente alternativanan ta pa generá entrada adishonal for di Gobièrnu su terenonan pa asina prepará terenonan adishonal paduna na erfpagt. Aktualmente si tin 154 tereno identifiká pa bibienda i 16 pa komersio ku no ta otorgá ainda. Lo bai inventarisá dentro di kua término nan ta disponibel pa otorga den erfpagt. Na 2020 lo bai inisiá un proyekto tambe di tuma tereno bèk di esnan ku no ta kumpliendo ku e kondishonnan di erfpagt i no ta konstruendo riba e tereno. Asina mas tereno ta bini disponibel pa dunaden e erfpagt.

23. Den ki barío tin planea pa krea verkavelingsplannobo?

Ora bai traha e plan di mas aña pa prepara terero pa bibienda, komersio i industria lo analisa entre otro pa kua barionan tin mas interes pero lo terke kuenta si tin espasio pa krea tereno adishonal.

Punto 24 te ku 28 no ta pregunta.

- 29. Despues di 10-10-10. a keda ku kada 5 aña lo laga hasi balotashon di terenonan den e diferente barionan pa asina mira si e loke Gobièrnu ta usa aworaki komo balor pa kalkula e canon, si esaki ta kuadra. E ehersisio aki a keda hasi entretantu?**
Nò.
- 30. Si no a hasi esaki ahinda, ki dia tin pensa pa hasi esaki?**
Den kuadro di e ehersisionan ku lo bai hasi na 2020 pa generá entrada adishonal for di Gobièrnu su terenonan lo bai balotá e terenonan di Gobièrnu.
- 31. Si no hasi esaki, e por tin konsekuensia pa gobièrnu komo ku e canon ta keda kalkulá basá riba 6% di e balor di e tereno.**
Esaki ta e pensamentu di sr. Pieters.
- 32. Igual pa ku Vastgoedbelasting, Gobièrnu ta laga hasi balotashon di kasnan kada 5 aña pa asina por kalkula kuantu e persona mester paga na grondbelasting?**
No. Balotashon di kas pa vastgoedbelasting ta responsabilidadat di RCN I no OLB.
- 33. Ki dia esaki a tuma lugá último?**
Na 2009 RCN a balota kasnan.
- 34. Fundashon Cas Boneriano ta bou di kua diputado esaki ta kai?**
Fundashon Cas Boneriano ta un fundashon independiente i ta risbí supsidio for di direktorado di R&O pa ofresé bibienda den e segmento soshal.
- 35. Kon ta para ku nos transporte publiko?**
Na 2011 direktorado di R&O huntu ku munisipio di Breda a traha un masterplan di trafiko na Boneiru. E masterplan tin rekomendashonnan pa transporte públiko. No ta tin masha follow up riba esaki. Resientemente a lanta un stuurgroep Infrastructuur en Mobiliteit. Den kuadro di e trabounan di e stuurgroep lo bai aktualisá e masterplan i rekomendashonnan di entre otro transporte públiko.
- 36. Kuantu permit tin pa Taxi na e momentunan aki?**
Ta wòrdu kontestá bokalmente.
- 37. Kuantu permit tin pa Bus chikitu na e momentunan aki?**
Ta wòrdu kontestá bokalmente.
- 38. Kuantu puesto tin habri pa por duna un permit di Taxi?**
Ta wòrdu kontestá bokalmente.
- 39. Kuantu puesto tin habri pa por duna un permit di Bus chikitu?**
Ta wòrdu kontestá bokalmente.

- 40. Kuantu petishon tin pa haña un pèrmit pa kore Taxi?**
Ta wòrdu kontestá bokalmente.
- 41. Kuantu petishon tin pa haña un permit pa bus chikitu?**
Ta wòrdu kontestá bokalmente.
- 42. Kon ta para ku henter e proyekto di Kloaka? E ta funshona conforme plan?:**
E prome fase ta jegando su konklushon. E kontratista despues ku a resolve un disputa ta kontunua e proyekto pa termine. Otro aña ta start ku e trabownan pa konekta e barionan Belnem y Hato riba e ret.
- 43. E situashon di slipway ku tin banda di caribbean court. Kon ta para ku esei? A papia ku e erfpachter tokante e tereno aki of tin un otro sitio pa nos hendenan por bai hasi uso di dje pa baha i subi nan botonan?**
OLB ta trahando riba konseho pa bin cu un plan di akshon. Tin otro sitio na bista.
- 44. E problema di robo di prinsipalmente kabritunan di kual e doñonan di kunukunan ta kria esakinan. Gobièrno tin un plan pa atendé ku e fenómeno di robo di kabritu na e diferente kunukunan ront Boneiru?**
Nò.
- 45. Ki plan gobièrnu tin pa yuda e asosiashon di peska aki na Boneiru?**
E asosashon di Peska Piskabon a pidi subsidio pa profesionalisá mas. Gobièrnu ta konsiderando pa honra e petishon.
- 46. Kiku ta e maneho di gobièrnu pa ku deporte?**
Esaki lo keda kontestá bokalmente.
- 47. E servisio di Indebon tin plan pa privatisá esaki?**
Nò.
- 48. Kon gobièrnu ta mira nos desaroyo ekonómiko en general na e momentunan aki?**
Esaki lo keda kontestá bokalmente.
- 49. Tin plan pa subi nos airport tax?**
Esaki lo keda kontestá bokalmente.
- 50. Kuantu barku krusero a bishita Bonaire te ku aworaki i pa e aña 2019 aki, kuantu barku ta ferwagt ku ta bishita Boneiru?**

Pa e aña aki (2019) total 194 barku lo bishitá Boneiru ku un total di 491.692 pasahero. Na 2018 tabata 185 barku i pa 2020 ta ferwagt 190 barku).

51. Tin otro aerolínea for di otro destinashonnan ku lo bai aterisá na Boneiru a korto plaso?

E úniko aerolínea ku tin planes a korto plaso pa Boneiru ta FLY-Caribbean, ku ta un aerolínea di Hulanda. Via Boneiru e aerolínea aki lo konektá aeropuertonan Sur Amerikano direktamente ku Karibe. Ta planiá pa kuminsá operashonnan na 2020 (headquarter lo ta na Boneiru). Sunwing ta kuminsá bula bek dia 15 di desèmber ku nan buelo direkto for di Toronto i esaki lo ta pa high season te ku fin di mart 2020.

52. Kon ta ku e kantidat di empleadonan ku ta traha na afdeling di JAZ? E kantidat ta suficiente òf mester bai ampliá esaki?

Tin 5 funshon ku ta yená i tin dos vakatura (pa hurista). Ora e vakaturanan keda yená e kantidat lo ta suficiente.

53. Nos frakshon pa basta tempu ta boga pa nos krea/lanta un büro ku ta atendé netamente asuntunan konstitushonal pa ku Boneiru. Kiku gobièrnu su pensamentu den esaki ta?

E pregunta lo keda kontestá bokalmente.

54. Kon ta ku e doorlichting i sreening di e aparato di gobièrnu? E ehersisionan pa ku esaki a kuminsá kaba?

Un análisis a kaba tuma lugá. Tur miembro di konseho inuslara risibi un karta ku e informashon. Den siguiente fase den un 'plan van aanpak' lo eloborá riba proposishonnan salí for di e análisis.

55. Tin algun resultado ku gobièrnu por kompartí ku konseho insular?

Den e karta ku informashon na miembronan di konseho insular tin un resúmen di e resultado di e análisis.

56. Ki plan gobièrnu tin pa ku e rapòrt di cmrLINK?

Kolegio ehekutivo a aseptá e rapòrt di CRM Link i a tuma nota i ta konsiderando e rekomendashonnan. Ta bai nombra un "kwartiermaker" ku lo bai traha un plan di implementashon di e rapòrt aki.

57. Ta bai sigui e konsehonan di e resultadonan aki?

Lesa kontesta 56.

58. Kuantu personal (amtenar in vaste dienst gobièrnu tin?

Aktualmente e kantidat personal (amtenar in vaste dienst) di gobièrnu di Boneiru ta 274, repartí den 124 hende hòMBER i 150 hende muhé. Banda di esaki gobièrnu di Boneiru tin 32 empleado riba kontrato di trabou anto 21 empleado ku nombramentu temporal (tijdelijke aanstelling).

59. Kuantu persona ta traha pa gobièrnu basá riba un OVO?

Te ku 30 di sèptèmber 2019 tin 18 persona inkluyendo entidat hurídiko ku un OvO ta traha pa gobièrnu.

60. Tin kontraktant?

Si tin personal riba kontrakto. Esaki konforme Burgerlijke Wetboek. Pero tin personanan ku otro kombenio tamde den forma di OVO (overeenkomst van opdracht).

61. Kon ta pará ku nos kompanianan anónimo?

Ta wòrdu kontestá bokalmente.

62. Ki dia konseho insular por haña di gobièrnu un lista ku nòmber di tur e komisarionan na e diferente NV'nan di gobièrnu?

Mas tardá 31 di desèmber 2019.

63. Kon ta pará ku e situashon na OTB?

Lo keda kontestá bokalmente.

64. E direktor finansiero ta bèk na trabou òf esaki ta di skòrs ainda?

Lo keda kontestá bokalmente.

65. Diputado a bisa públikamente ku e ta bia hasi todo lo posibel pa rekuperá e kasi ¼ mion di dòler ku a paga na ABB pa e toubot. Kon leu e asunto aki ta?

Lo keda kontestá bokalmente

66. E sèn a drenta bèk den kaha di gobièrnu?

Lo keda kontestá bokalmente.

67. E ganashinan di FWNB, diputado por splika nos ta kon esaki a keda repartí den e último 3 añanan?

E resultado na 2016 tabata US\$ 50,107

E resultado na 2017 tabata US\$ 179,355

E resultado na 2018 tabata US\$ -35241.05

Si ta referí na repartishon di donashon, despues di gastunan di premio, vergunningsrecht, komishon i gastunan operashonal no ta sobra sufisiente sèn pa repartí. Donashonnan ta keda duna segun petishon i e maneho di donashon.

68. Kuantu e ganashi den aña 2017, 2018 i te ku awor na 2019 i kon e ganashinan a keda repartí?

E resultado na 2017 tabata US\$ 179,355

E resultado na 2018 tabata US\$ -35241.05

Anja 2019 no a sera ahinda.

69. Ken ta e komisarionan di FWNB na e momentonan aki?

Adely Jansen, Loduvico Nicolaas i Marga Van Lieshout.

70. Gezaghèber último aki publikamente a menasá di bini ku un noodbevel riba e problema ku a surgi na Bopec. Te ku dia di awe gezaghèber no a notifiká e órgano si mas haltu ku ta konseho insular di e intenshon ku su persona tabata pa bin ku e noodbevel aki.

Gezaghebber ta na altura ku e mester notifiká konseho insular ora ku e ta intenshoná di duna un noodbevel riba nos isla?

Gezaghebber ta outorisá pa duna mandato konforme artíkulo 174 i 178 di WolBES ora tin disturbio di e orden públiko òf ora tin temor di esaki. No ta nesesario notifiká konseho insular. Konforme artíkulo 179 di WolBES 'verbindende voorschriften' ta bai mas pronto posibel pa konseho insular ku mester aprobá esaki sino e ta kaduká.

71. Gezaghèber por splika konseho insular ta kiku e situashon ku a presentá kaminda ela menasá pa bini ku un noodbevel?

Ta keda kontestá bokalmente.

72. Algun siman pasá den un konferensia di prensa kaminda 'driehoek' a informá ku e handhaving di e lei di wegenverkeers lo keda ehekutá entrante di 1 di mart 2020. Risb sierto infrakshonnan si lo kontrolá normalmente diariamente. Riba pregunta di un periodista na gezagheber gezagheber a informá ku e medida pa kuminsá kontrolá dia 1 di mart 2020 a keda notifiká na tantu kolegio ehekutivo komo na konseho insular. Gezaghèber por informá konseho insular ta ki dia, na unda i di ku forma ela informá konseho insular di esaki promé ku e konferensha di prensa?

Ta keda kontestá bokalmente.

VI. Kontestanan pa sr. Silberie

Deporte

1. Kuantu sèn tin presupuesta pa "onderhoud di sportvelden" pa aña 2020 i futuro?

\$ 100.000,00

2. Kuantu sèn tin presupuesta pa "upgrading" di personal di Indebon?

No tin un presupuesto apart pa e "upgrading" di e personal di Indebon. E kursonan ta wòrdu kubrí for di e presupuesto sentral ku ta destiná pa estudionan (presupuesto di P&O) Kada petishon di e empleado di OLB òf di kada departamento lo wòrdu trata mas a fondo.

3. Kuantu sèn tin presupuesta pa "aanschaf di mas personal pa Indebon?

Riba e begroting di 2020 tin pa 3 lider deportivo, kiermèn 3 vakatura ku ta bira total kasi \$111.000,- (110.756,-).

4. Kuantu sèn tin presupuestá pa "verzelfstandigen" di Indebon pa un instansia priva?

Te awor no tin sèn presupuestá pa ku verzelfstanding.

- 5. Kuantu sèn usuarionan dje fasilidatnan deportivo ta paga na momentu di uzo di kada fasilidat?**
Te ainda no ta kobra, pasobra te ainda e fasilidatnan deportivo ta wòrdu supsidia pa gobièrnu.

R&O

- 1. Kuantu sèn tin presupuestá pa renobashon di kareteranan di kunuku?**
Den presupuesto no tin un pòst spesífikamente pa renovashon di kareteranan di kunuku. Tin un pòst general Onderhoud Infrastruktuur ku por wòrdu usá pa e meta aki.
- 2. Kuantu sen tin presupuesta pa “aanschaf” di mas personal pa R&O?**
Usd 680,228

Sosial

- 1. Kuantu sen tin presupuesta pa drecha e kasnan (sosial) di gobièrnu?**
Direktorado Komunitat i Kuido no a presupuestá sèn pa drecha kasnan di gobièrnu. E tarea aki ta pertenesé na direktorado di planifikashon i desaroyo.
- 2. Diputado tin un lista di e kasnan aki, unda nan ta situá, kon nan situashon ta i kiko nan gastunan ta pa gobièrnu mensualmente?**
Direktorado Komunitat i Kuido tin un lista di e kasnan di gobièrnu. Debí na falta di kapasidat den e direktorado no tin un bon bista di e situashon di tur kas. No tin bista di e gastunan mensualmente pa kada kas di gobièrnu.

Bestedingsvoorstellen van niet uitgegeven middelen 2018

No.	Directi	Bester	Omschrijving	Bedrag USD
1	BO	363	Bestuursakkoord	150,000.00
2	BO	363	Afdeling Communicatie	60,000.00
3	BO	321	Decos Join	320,000.00
4	BO	321	Key2 DDS/Key 2 Bag	90,000.00
5	BO	321	Key 2 aankoop en implementatie	50,000.00
6	BO	321	Vervanging computers	35,000.00
7	BO	321	Vervanging printers	170,000.00
8	SZ	333	Little league Rincon	65,000.00
9	SZ	350	Papa Comes Renovatie	450,000.00
10	SZ	332	Opknappen sociale woningen	150,000.00
11	SZ	310	Verhuiskosten-aanschaf containers tbv vectorcontrole	25,000.00
12	RO	372	Hekken rondom parken	55,000.00
13	RO	372	Speeltuin Rincon	80,000.00
14	TH	315	Zuidpier verlenging	654,000.00
15	TH	315	Camera bij Haven	100,000.00
16	Gez	363	Integriteitsprogramma	50,000.00
17	RO	372	Son Montuno	317,000.00
18	RO	372	Mamparia Kutu	97,000.00
19	RO	372	infrastructuur	1,795,000.00
20	RO	372	Wegbewijziging - wegwijzers	20,000.00
21	RO	330	Herstel werkzaamheden rioleringsproject	650,000.00
22	RO	310	Gedenkplaat Surnan Roosendaal	5,000.00
23	SZ	350	Nieuwbouw Forma	1,200,000.00
24	RO	311	Natuur projecten	50,000.00
25	SZ	311	Cultuur projecten	50,000.00
26	BO	321	Failover - Desaster recovery	160,000.00
27	RO	311	Strategisch economisch plan	235,000.00
			Totaal	7,083,000.00

310-Bestemmingsreserve

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
11	SZ	Aanschaf containers tbv vectorcontrole	25,000.00
22	RO	Gedenkplaat Suman Roosendaal	5,000.00
Totaal			30,000.00

311- Bestemmingsreserve Advies , Controle & Onderzoek

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
24	RO	Natuur projecten	50,000.00
25	SZ	Cultuur projecten	50,000.00
27	RO	Strategisch economisch plan	235,000.00
Totaal			335,000.00

315- Bestemmingsreserve Havenfaciliteiten

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
14	TH	Zuidpier verlenging	654,000.00
15	TH	Camera bij Haven	100,000.00
Totaal			754,000.00

321 -Bestemmingsreserve ICT

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
3	BO	Decos Join	320,000.00
4	BO	Key2 DDS/Key 2 Bag	90,000.00
5	BO	Key 2 aankoop en implementatie	50,000.00
6	BO	Vervanging computers	35,000.00
7	BO	Vervanging printers	170,000.00
26	BO	Failover - Desaster recovery	160,000.00
Totaal			825,000.00

330-Bestemmingreserve Riolering

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
21	RO	Herstel werkzaamheden rioleringsproject	650,000.00
Totaal			650,000.00

332-Bestemmingsreserve Sociale Woningbouw

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
10	SZ	Opknappen sociale woningen	150,000.00
Totaal			150,000.00

333- Bestemmingsreserve Sport

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
8	SZ	Little league Rincon	65,000.00
		Totaal	65,000.00

350- Bestemmingsreserve Huisvesting Scholen

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
9	SZ	Papa Comes Renovatie	450,000.00
23	SZ	Nieuwbouw Forma	1,200,000.00
		Totaal	1,650,000.00

363- Bestemmingsreserve Versterking Ambtelijk Apparaat

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
1	BO	Bedrijfsvoering Bestuursakkoord	150,000.00
2	BO	Intensivering Afdeling Communicatie	60,000.00
16	GEZAG	Cofinanciering Integriteitsprogramma "Betrouwbaar Openbaar Bestuur Bonaire"	50,000.00
		Totaal	260,000.00

372- Bestemmingsreserve Wegen, straten

No.	Directie	Omschrijving	Bedrag USD
12	RO	Hekken rondom parken	55,000.00
13	RO	Speeltuin Rincon	80,000.00
17	RO	Son Montuno	317,000.00
18	RO	Mamparia Kutu	97,000.00
19	RO	Infrastructuur	1,795,000.00
20	SZ	Wegbewijzering - wegwijzers	20,000.00
		Totaal	2,364,000.00

Afspraak Bestuursakkoord	Thema	Deadline BA	Voorstel deadline
Afspraken maken over nakomen wettelijke verplichting om besluitvorming gezaghebber, BC en ER transparant en openbaar te maken	Bestuurskracht	apr-19	behaald
Inrichten organisatie en taakopdracht tbv expert (incl. rapportagestructuren, verantwoordelijkheden en bevoegdheden)	Uitvoeringskracht	feb-19	behaald
Inrichten klankbordgroep	Uitvoeringskracht	feb-19	behaald
Analyse organisatie	Uitvoeringskracht	jul-19	behaald
Plan van aanpak uitkomsten analyse capaciteit	Uitvoeringskracht	jul-19	okt-19
Stelsel bestuursondersteuning onder het licht houden en standpunt innemen	Bestuurskracht en uitvoeringskracht	medio 2019	conform BA
Overzicht opstellen strategische functies	Uitvoeringskracht	feb-19	behaald
Methodiek ontwikkeling en beschrijving dat directiefuncties niet langer dan drie maanden oningevuld blijven	Uitvoeringskracht	mrt-19	behaald
invullen hoofd LVV	Uitvoeringskracht	mei-19	dec-19
Bevorderen interne mobiliteit	Uitvoeringskracht	jul-19	Q4 2019
Inrichten MBC	Uitvoeringskracht	nov-18	behaald
Plan van aanpak flexpool	Uitvoeringskracht	jun-19	Q4 2019
Budget opleiding en training	Uitvoeringskracht	feb-19	behaald (in november wordt verder gekeken)
Pilot projectmatig werken sociale woningbouw	Uitvoeringskracht	feb-19	sep-19
Systeem digitalisering stukkenstroom OLB	Bestuurskracht en uitvoeringskracht	dec-19	1-10-2019 (start pilot)
Start opleidingen FIN	Financieel beheer	jul-19	mrt-20
Start evaluatie Plan van aanpak versterking afdeling FIN	Financieel beheer	apr-19	okt-19
Afronden projecten en beleidsplannen Plan van aanpak 1.0 financieel beheer	Financieel beheer	mrt-19	behaald
Implementatie AO/IC	Financieel beheer	dec-19	dec-19
Kwaliteitscontroles doel- en rechtmatigheid	Financieel beheer	begin 2020	jun-20
Inventarisatie ICT	Financieel beheer	aug-19	okt-19
Plan van aanpak 2.0	Financieel beheer	aug-19	behaald
Voorstel roomtax	Financieel beheer	feb-19	dec-19
Onderzoek structuur en effectiviteit overheidsNV's	OverheidsNV's	mei-19	sep-19
Besluit werking overheidsNV's	OverheidsNV's	jun-19	nov-19
Besluit BC kadernota grondbeleid	Grondbeleid	nov-18	31-okt-19
Besluit ER kadernota grondbeleid	Grondbeleid	dec-18	31-dec-19
Start opstellen implementatieplan	Grondbeleid	feb-19	behaald
Start implementatie kadernota grondbeleid	Grondbeleid	dec-19	conform BA
Plan van aanpak beheer onroerende goederen	Grondbeleid	Q1 2019	nov-19
Plan van aanpak en implementatie registratiesysteem eigendommen overheid	Grondbeleid	Q3 2019	nov-19
Implementatie Process Flow Charts en Risk Control Matrix	Grondbeleid	dec-19	conform BA
Opstellen uitvoeringsplan - selecteren uitvoeringsorganisatie	Wegen		behaald
Beheer- en onderhoudsplan wegen	Wegen	Q1 2019	behaald
Inclusief waterhuishouding	Wegen	Q2 2019	dec-19
Implementatieplan jobcentrum	Jobcentrum	jan-19	dec-19
Aandacht jobcentrum in analyse ambtelijk apparaat	Jobcentrum	jul-19	okt-19
Financiering SZW lokale medewerker jobcentrum	Jobcentrum	Q4 2019	Q1 2020
Financiering SZW teamleider jobcentrum	Jobcentrum	Q4 2019	conform BA
Middelen regioenvelop jobcentrum	Jobcentrum	Q4 2019	conform BA
Vaststellen beleidskader Wet ter beschikking stellen arbeidskrachten BES	Jobcentrum	Q4 2019	Q3 2020

Budgettaire afspraken 2020 en verder	Kinderopvang	dec-18	dec-19
Aanstellen programmamanager landbouwontwikkeling, projectleider slachthuis en projectleider professionalisering geitenhouderij	Landbouw	nov-18	behaald
Aanwijzen projectleider LVV	Landbouw	medio 2019	okt-19
Opstellen plan van aanpak LVV	Landbouw	feb-19	sep-19
Analyse problematiek LVV	Landbouw	Q4 2019	conform BA
Uitvoeren programma landbouwontwikkeling	Landbouw	2019	conform BA
Vorbereiding renovatie/nieuwbouw slachthuis	Landbouw	2019	conform BA
Commitment inrichting LVV terrein	Landbouw	2019	conform BA
Evaluatie slachthuis en professionalisering geitenhouderij	Landbouw	2021	conform BA
BC neemt besluit Strategisch Toeristisch Masterplan Bonaire	Toerisme	feb-19	behaald
Werkconferentie STMB	Toerisme	Q4 2019	conform BA
Twinning vergelijkbare regio's of gemeenten	Toerisme	Q4 2019	Q1 2020
Uitwerken opties reductie kosten sociale woningbouw	Sociale Huisvesting	Q4 2018	update december 2019
Pilot hypotheekgaranties	Sociale Huisvesting	Q2 2019	Q4 2019

Tabel behorende bij vraag 7 van Raadslid C. Abraham

		aangevraagd 2018	verleend 2018	aangevraagd 2019 t/m september	verleend 2019 t/m september
a	Hotelvergunning	3	3	13	6
b	Appartementsvergunning	6	6	10	5
c	Biervergunning	0	0	0	0
d	Logementvergunning	1	0	2	1
e	Restaurantvergunning	2	2	2	2
f	Barvergunning	3	3	0	0
g	Bar + Restaurantvergunning	21	20	28	16
h	Snackvergunning	5	5	7	4
i	Afhaalvergunning	8	7	4	3
j	Ijshuisvergunning	0	0	0	0
k	Slijtvergunning	10	10	4	2
l	Grossiersvergunning	3	3	0	0

Bouwvergunning	393	403	237	221
Natuurvergunning	nog niet beschikbaar	nog niet beschikbaar	nog niet beschikbaar	nog niet beschikbaar

gemiddelde amanderingstijd 2019
3 a 6 maanden
2 a 4 maanden
nvt
2 maanden
2 maanden
nvt
1 a 3 maanden
1 a 3 maanden
2 maanden
nvt
2 a 4 maanden
3 maanden

nog niet beschikbaar
nog niet beschikbaar

Verslag Tweede Voortgangsoverleg Bestuursakkoord Bonaire 2018 – 2022

Datum: 10 september 2019, 9.00 – 12.00 uur

Aanwezig: Programmamanager Bestuursakkoord, diens adviseur (notulen), Bestuurscollege Bonaire, Eilandsecretaris, Directeur BZK/KR, diens medewerker, wnd. RV, directeur B&O, directeur S&Z, directeur T&H en directeur R&O

1. Opening

Gezaghebber opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom. Hij draagt het voorzitterschap over aan de Programmamanager Bestuursakkoord. Deze dankt iedereen voor hun aanwezigheid en kondigt aan dat de fotograaf aan voor een later moment op de ochtend. De agenda wordt vastgesteld. Iedereen heeft alle (vijf) stukken ontvangen.

2. Algehele voortgang en samenwerking

De programmamanager geeft een korte terugblik op de uitvoering van het Bestuursakkoord in de periode van 1 april tot heden. Alle partners van het akkoord hebben veel betrokkenheid en inzet getoond. Er is op een prettige manier samengewerkt. Het is een gevarieerde club van uiteenlopende persoonlijkheden, progressief, en dat brengt een dynamiek met zich mee. En we zijn van de actie, van het "doen". Hij wil daarbij wel graag meegeven hoe belangrijk het is om daarbij te blijven afstemmen met elkaar. Tussen de lagen van het OLB (medewerkers, directeuren en bestuur), tussen de ministeries en tussen de eilandelijke en rijksoverheid. De ervaring van de afgelopen periode is dat informatie soms achter blijft met als gevolg dat we soms achter de feiten aan hollen. Daar (zie ook de oplegger) heeft hij samen met zijn team de meeste tijd in gestopt.

Ook wil de programmamanager graag even stil staan bij wat er de afgelopen periode allemaal is bereikt. De adviezen en plannen voor de analyse van het ambtelijk apparaat, LVV en de overheidsNV's zijn allen in de afrondende fase. Het financieel verbeterplan 2.0 is inmiddels door het BC geaccordeerd. Ook lukt het al om voor de inwoners van Bonaire zichtbare stappen te zetten, zoals met de wegen. De programmamanager deelt voor al deze mooie resultaten de complimenten uit aan de medewerkers, directeuren en bestuurders die hier hard aan hebben gewerkt.

Hij verwijst ook naar de oplegger, waarin hij dit verder heeft uitgewerkt en toegelicht.

3. Vaststellen verslag en actiepunten VGO 8 mei 2019

Er zijn twee reacties op het verslag: het Strategisch Toeristisch Masterplan en stappenplan is niet voorgelegd aan de eilandsraad, maar aan het BC (dit wordt tevens in de oplegger gecorrigeerd). In november vindt de bijeenkomst met stakeholders plaats. Het geheel van STMP, stappenplan en bijeenkomst leidt tot het uitvoeringsplan, dat zal worden voorgelegd aan de eilandsraad.

Directeur B&O geeft aan dat het concept verbeterplan 2.0 in juni jl. is gepresenteerd aan het BC en Cft. Het BC heeft toen nog geen besluit genomen, omdat de financiële onderbouwing nog toegevoegd diende te worden. Er is daarna een financieel plaatje toegevoegd en het BC heeft het plan 2.0 begin september vastgesteld.

Programmamanager geeft aan dat hij het concept verslag vanaf deze bijeenkomst direct zal laten toetsen. Hij zal er voor zorgen dat het concept verslag binnen een week gereed is. Dan kan iedereen dat direct accorderen en met de gezamenlijk vastgestelde afspraken aan de slag.

De actiepunten uit het eerste voortgangsoverleg zijn deels behaald en deels staan ze vanochtend bij onderdeel 4 en 5 op de agenda. Het actiepunt voor de herijking van de termijnen bespreken we nu. De programmamanager heeft in goed overleg met het OLB en de ministeries een voorstel gedaan voor herijking van de termijnen die zijn gesteld in het Bestuursakkoord. Dit is een eenmalige herijking en we stellen nu met elkaar realistische en ambitieuze termijnen vast. Deze data blijven dus staan voor de volgende, derde, voortgangsrapportage en bijbehorend overleg in december 2019. In december wordt bij het derde voortgangsoverleg de 2^e tranche voorgelegd, voor acties waar nu geen termijn voor is gezet in het Bestuursakkoord. Daar willen we graag in gezamenlijkheid een realistische termijn stellen.

Een flink aantal afspraken is behaald, deze zijn in groen aangegeven. Een aantal andere acties loopt conform de planning van het Bestuursakkoord. Voor de overige afspraken is een voorstel voor de nieuwe termijn gedaan. Voor deze acties geldt grotendeels dat ze later zijn gestart door een verlate start van experts en vertraagde besluitvorming.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat de termijn voor invulling hoofd LVV (december 2019) niet realistisch is. Directeur R&O licht toe dat de functie van hoofd LVV niet bestaat, beter de term van transitie-manager gebruiken, daar kan de werving voor worden opgestart. Gedeputeerde Den Heyer benadrukt dat met name voor de hogere functies het lastig is om daar heel harde deadlines op korte termijn op te zetten. Directeur KR benadrukt dat het belangrijk is om niet te lang te wachten met het benoemen van termijnen; in de berichtgeving aan de Kamers en eilandsraad moet ook een nieuwe planning bekend worden gemaakt. Het is daarbij belangrijk om goed te kijken naar de bewoording: we willen niet de perceptie kweken dat de belangrijkste zaken een jaar naar achteren schuiven. Gedeputeerde Den Heyer bevestigt dat het BC ook niet wil dat het lijkt alsof alles een jaar opschuift.

- Afspraak: herziene deadline transitie-manager LVV wordt Q1 2020.
- Afspraak: iedereen levert uiterlijk deze week (15 september 2019) nieuwe realistische deadlines aan, daarna wordt de eenmalige herziening vastgesteld.
- Afspraak: brief naar Tweede en Eerste Kamer (door Stas Knops) en eilandsraad (door BC Bonaire) wordt in gezamenlijkheid uiterlijk eerste week van oktober 2019 verstuurd.

4. Inhoudelijke prioriteiten voortgangsrapportage

Vervolgens bespreken we met elkaar een aantal inhoudelijke prioriteiten van het Bestuursakkoord, waarvan we met elkaar hebben vastgesteld dat deze bespreking verdienen.

4.1 Analyse ambtelijk apparaat

De concept analyse van het ambtelijk apparaat is gereed. Het BC krijgt morgen (11 september 2019) een presentatie van de P&O expert. Daarna krijgen ook directeur KR en de wnd. RV een presentatie. Het was de ambitie om dit eerder te presenteren aan het BC, zodat we hier vandaag met elkaar over konden spreken. We kunnen wel spreken over het proces.

De P&O expert is in mei jl. gestart en heeft, naast desk research, met veel partijen en medewerkers gesproken over het ambtelijk apparaat. Ze heeft daarbij van alle kanten veel medewerking ervaren. Het is fijn om te merken dat experts die worden uitgezonden zo worden opgenomen en terugkoppelen dat zij volledige medewerking krijgen. Naast gesprekken en bijeenkomsten heeft ze ook vragenlijsten uitgezet, waar een hoge respons op is gekomen. Op basis van alle informatie heeft ze een analyse met aanbevelingen gemaakt. Op basis van de aanbevelingen die ze toetst bij BC, wil ze door BC een besluit laten nemen. Het verbeterplan moet

in oktober of november gereed zijn. Vraag is aan iedereen om de voortgang er in te houden en snel een besluit te nemen op de aanbevelingen, zodat de volgende stap kan worden gezet.

Directeur KR stelt voor om de presentaties te laten plaatsvinden en daarna op korte termijn een VC te plannen om met elkaar uit te wisselen. Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dit een goed plan te vinden. Naar haar verwachting zullen er geen verrassingen uit de analyse komen en zij wil ook graag de vaart er in houden. Het BC heeft al besproken dat de directie S&Z prioriteit krijgt. Met name vanuit VWS liggen er harde deadlines. Gedeputeerde Tjin Asjoe geeft aan dat S&Z prioriteit heeft, en dat we FIN en R&O ook niet moeten vergeten. Dit is belangrijk om de regie te kunnen houden op economische zaken. Dit zal morgen in het BC worden besproken.

Directeur KR meent dat BZK en OLB hadden afgesproken dat er een soort van P-schouw zou komen, om in kaart te brengen per medewerker welke competenties deze bezit? Dat hebben we nodig voor het vervolgtraject. Directeur KR vraagt hoe deze P-schouw zich verhoudt tot het verbeterplan van de P&O expert? De programmamanager geeft aan dat de analyse nu is gedaan op directieniveau. Hierop dient nog een verdiepingsslag te komen, zit de juiste persoon op de juiste plek?

- **Afspraak:** Programmamanager doet een datum voorstel voor een VC overleg met BC, directeur KR en wnd. RV volgende week (16 t/m 20 september 2019) over analyse ambtelijk apparaat.

4.2 Bestuursondersteuning

We hebben in het vorige voortgangsoverleg afgesproken om hier op terug te komen. Directeur B&O licht toe dat het BC conform het Bestuursakkoord op 24 juli jl. een standpunt heeft ingenomen. Het BC heeft dit vastgelegd in een brief aan de wnd. RV. Daarna heeft een gesprek plaatsgevonden. De wnd. RV heeft gevraagd om aanpassingen en naar aanleiding daarvan heeft het BC een brief met nadere toelichting opgesteld; deze brief wordt a.s. donderdag 12 september 2019 met de wnd. RV besproken. Kern van de inzet van het BC is dat zij medewerkers van bestuursondersteuning gefaseerd duurzaam wil gaan inbedden in het ambtelijk apparaat. Dit dient in 2020 gereed te zijn. Blijft overeind dat elke gedeputeerde een politiek adviseur heeft; deze wordt aangesteld via regelgeving OvO, of indien van toepassing via een tijdelijke aanstelling.

- **Afspraak:** wnd. RV en directeur B&O hebben a.s. donderdag 12 september 2019 een overleg over de brief bestuursondersteuning. Zij stellen in dat overleg met elkaar vast of de bestuursondersteuning van BC nu akkoord is en zo niet, wat er nodig is voor de wnd. RV om hier formeel akkoord op te geven.

4.3 Onderzoek Overheids NV's

Het BC heeft een presentatie gehad van het onderzoeksbureau over het concept rapport, en het concept rapport is gereed. Wat is de eerste line of thought op basis van de presentatie en concept rapport? Gedeputeerde Tjin Asjoe geeft aan dat het idee is om een stuurgroep te creëren en een kwartiermaker aan te wijzen om de aanbevelingen te analyseren en het BC een besluit voor te leggen. Veel uitkomsten uit het onderzoek zijn niet nieuw, daar was het BC al mee bekend.

De programmamanager informeert welke afspraken we kunnen maken over de tijdlijn na de aanbidding van het rapport. Tevens geeft hij aan dat de scope van het Bestuursakkoord loopt tot aan het besluit van het BC. Directeur KR bevestigt dat we daar met elkaar nadere afspraken over moeten maken. Hij constateert dat er ook aanbevelingen zijn om wetgeving aan te passen. Dat vraagt om een intensief traject. Het is belangrijk om snel met elkaar van gedachten te wisselen over de aanbevelingen.

- **Afspraak:** Programmamanager neemt het initiatief voor een VC overleg met BC, directeur KR en wnd. RV in de week na 18 september over de OverheidsNV's.

4.4 Kadernota Grondbeleid

Het OLB heeft vorig jaar een kadernota opgesteld. De expert grondbeleid heeft op zich laten wachten. Directeur R&O vindt de expert een goede aanwinst, deze kan goed meedenken in het traject naar de eilandsraad. Directeur KR is blij dit te horen, al was dit aan de voorkant niet de opdracht voor de expert. Het is belangrijk om met elkaar afspraken te maken hoe we de kadernota zo snel mogelijk laten accorderen. R&O heeft al sessies gehad met het BC. De eilandsecretaris geeft aan dat het BC vorige week een goede sessie heeft gehad over verschillende thema's met betrekking tot de kadernota grondbeleid. Het BC heeft de expert grondbeleid gevraagd om het besprokene op papier te zetten.

- **Afspraak:** expert grondbeleid die nu werkzaam is bij R&O gaat samen met R&O aanpassingen maken in de kadernota grondbeleid. Deze kadernota gaat uiterlijk 1 oktober a.s. naar de eilandsraad. Het BC verwacht veel discussie over dit onderwerp in de eilandsraad. De nota moet per 1 januari 2020 van toepassing zijn.

Programmamanager stelt dat er nu veel experts vanuit BZK zijn uitgezonden. Het is belangrijk om dit goed in de directies te borgen. Bijvoorbeeld de expertise rondom grondbeleid, hoe gaan we dit borgen als het OLB de kennis niet in huis heeft. Directeur R&O geeft aan in contact te zijn met de twee gemeenten die ondersteunen bij de wegen, of zij hun ondersteuning kunnen uitbreiden naar onderwerpen ruimtelijke ordening. Directeur KR geeft aan dat dit heel waardevol is, maar dat de kennis ook moet beklijven bij ambtenaren van het OLB. Het is dus belangrijk dat er een counterpart is bij het OLB. Directeur R&O benadrukt dat dergelijke counterparts vaak lastig te werven zijn. Wnd. RV geeft aan dat naar aanleiding van een vlootshow wellicht potentieel in de organisatie zichtbaar wordt, van mensen binnen het ambtelijk apparaat die op termijn geschikt zijn, bijvoorbeeld door een jaar stage te lopen.

4.5 Sociale Woningbouw

Programmamanager koppelt terug hoe belangrijk het is om de vele betrokken partijen bij elkaar te houden, dat is onder meer vanuit dit dossier heel helder geworden. Het is belangrijk om op korte termijn een coördinator vanuit het OLB aan te stellen. Het OLB heeft hiervoor een kandidaat vanuit de ambtelijke lijn. Dit is besproken in het BC; deze kandidaat heeft de competenties en inhoudelijke expertise om de coördinerende persoon te zijn. BZK heeft in oktober 2018 aangeboden om deze persoon vanuit BZK te trainen en te begeleiden.

- **Afspraak:** het OLB heeft een kandidaat vanuit R&O voor de functie van coördinator sociale woningbouw, die inhoudelijk al betrokken is met het terrein en snel kan starten (uiterlijk volgende week). Daarnaast werft gedeputeerde Den Heyer een kandidaat bij S&Z hier bovenop ter ondersteuning waarbij de kandidaat vanuit R&O 'in de lead' is.
- **Afspraak:** OLB en BZK schrijven gezamenlijk het functieprofiel voor de coördinator woningbouw.
- **Afspraak:** BZK gaat met de interne kandidaat vanuit R&O om tafel om afspraken te maken over begeleiding en training.
- **Afspraak:** OLB doet een formeel verzoek aan BZK/KR voor technische ondersteuning vanuit BZK voor een besloten sessie van (een deel van) de eilandsraad over de verordeningen sociale woningbouw.

Directeur KR licht naar aanleiding van de laatstgenoemde afspraak toe dat hij daar, als dat helpt, graag aan meewerkt. Hij vindt het wel belangrijk te benadrukken dat het OLB verantwoordelijk is en dat dit langs de formele lijnen loopt. Hij benadrukt het belangrijk te vinden dat het alleen om technische ondersteuning gaat, in besloten sessies. Gedeputeerde Tjin Asjoe verwacht dat het BC meer verzoeken op andere dossiers zal doen de komende tijd voor technische ondersteuning in besloten sessies.

4.6 LVV

De opdrachtnemer heeft het concept rapport gepresenteerd aan LNV en de beleidsmedewerker van het OLB. Het rapport had klaar moeten zijn voor het bezoek van minister Schouten van LNV. Hij heeft nog niet gehoord wanneer het gereed is. En hoe we verder gaan?

Directeur R&O licht toe dat beide partijen commentaar hebben gegeven op het rapport. En dat het medio oktober gereed kan zijn. Opdrachtnemer stuurt aan op volledige privatisering. Programmamanager geeft aan dat er meerdere scenario's zijn uitgewerkt. In het overleg tussen opdrachtnemer en opdrachtgever is afgesproken dat de opdrachtnemer de voor- en nadelen van een aantal scenario's op onderdelen nog iets nader uitwerkt, zodat het BC een weloverwogen besluit kan nemen.

Gedeputeerde Kroon vindt dit te lang duren en ziet graag binnen twee weken het aangepaste plan van aanpak. Directeur KR steunt een snelle aanpassing van het plan, zodat in de brief aan Kamer en eilandsraad de positieve voortgang kan worden gemeld.

Aandachtspunt is het profiel voor de transitie manager, onderdeel van de opdracht Opstellen van het plan van aanpak; let op bij het in de markt zetten ("Wij van Wc-eend adviseren Wc-eend").

- **Afspraak:** opdrachtnemer plan van aanpak LVV levert binnen twee weken en binnen budget een aangepaste versie van het concept plan van aanpak met vier uitgewerkte scenario's.
- **Afspraak:** in de week van 23 september geeft de opdrachtnemer een presentatie aan het BC en BZK.
- **Afspraak:** in de eerste week van oktober organiseert de programmamanager een VC overleg met BC, directeur KR en wnd. RV over hoe we verder gaan. Deze bespreking dient in elk geval te gaan over het profiel van de transitie manager en de eerste line of thought.
- **Afspraak:** directeur R&O heeft een contactpersoon Landbouw & visserij aangewezen en geeft de naam van deze contactpersoon aan aanwezigen door.

4.7 Wegennet en infrastructuur

Programmamanager complimenteert aanwezigen met de voortgang op het dossier van de wegen. Er is hard gewerkt en I&W heeft 8.5 miljoen euro toegekend aan OLB. Het was wel een ingewikkeld traject, de programmamanager schetst kort het proces. Conform afspraken in het vorige VGO is ingezet op een uitvoeringsorganisatie. Na voortschrijdend inzicht is besloten om de uitvoering binnen R&O te beleggen met ondersteuning van twee gemeenten, Rotterdam en Alphen a/d Rijn. De vraag is nu hoe verder. De capaciteitsproblemen bij R&O zijn nog niet opgelost, wie maakt welke afspraken met betrokken gemeenten, gaan deze ook 'handjes' leveren of alleen adviseren, afspraken en aanbestedingen met bureaus en aannemers, wie is het aanspreekpunt in de keten, wie houdt toezicht etc.?

Directeur R&O geeft aan dat de financiële middelen nog niet binnen zijn. We volgen de lijn van het Bestuursakkoord; het ambtelijk apparaat moet worden versterkt. Liever niet uitbesteden, maar groeien middels samenwerking met de twee gemeenten. Deze hebben inmiddels eerste adviezen gegeven over de aanbesteding van de wegen rondom de scholen. Tevens zullen de gemeenten adviseren over alle opdrachtbrieven en processen die worden ingericht en staan zij het OLB bij in de financiële rapportage. Dit moet worden geformaliseerd in een samenwerkingsovereenkomst.

Wvd. RV geeft het belang aan om het te borgen in de ambtelijke organisatie. Directeur R&O heeft intern een medewerker aangewezen, Dianne Boelmans; het aanspreekpunt in de toekomst wordt een civiel technisch medewerker (is nu een vacature). Hij heeft vertrouwen dat het gaat werken, het geeft een boost dat Den Haag Bonaire vertrouwen geeft. Directeur R&O gaat de gemeenten vragen een procesbeschrijving te maken, met alle instrumenten, checks en balances etc.

Hij geeft tevens aan dat we nog niet gelijk aan de slag kunnen met de 3 miljoen. Er liggen bestekken, maar we moeten nu vastgelegde regels en procedures/termijnen doorlopen voor aanbesteding. Dit duurt 10 weken, hij probeert het in 8 weken te doen.

Directeur KR benadrukt de speciale positie die Bonaire nu heeft gekregen vanuit I&W. Het is belangrijk dit vertrouwen te versterken. Zie dit tevens als een oefening en trek lessen. Er ligt meer geld op de plank, als Bonaire hiervoor in aanmerking wil komen, vraagt dit een duidelijke structuur, toezicht en evaluatie van deze oefening. Hij adviseert om heldere afspraken te maken, bijvoorbeeld ook over reis- en verblijfskosten van de gemeentelijke adviseurs. Het schadeloos stellen van de gemeenten moet vanuit de 8.5 miljoen gebeuren. Zijn advies is om de directeur R&O een werkbudget toe te kennen, zodat hij zaken voor relatief kleine bedragen kan regelen.

- **Afspraak:** het OLB zet uiterlijk eind september 2019 het plan van aanpak voor de wegen (3 + 5.5 miljoen) op papier. Dit bevat minimaal de afspraken met de gemeenten Rotterdam en Alphen a/d Rijn, tijdlijn (op welk moment wordt welke stap gezet), hoe gaan we elkaar op de hoogte houden, hoe richten we de communicatie met elkaar in en de werking van de stuurgroep (deelnemers, taakopdracht, frequentie, werking etc.).

Gedeputeerde Tjin Asjoe wil graag bij alle stuurgroepen een financieel medewerker van het OLB aanwezig. Dit zal worden besproken in het BC. De programmamanager vraagt ook aandacht voor communicatie: het is belangrijk om gezamenlijk te communiceren vanuit het Bestuursakkoord, bijvoorbeeld over de wegen. Het is belangrijk om daarin gezamenlijkheid uit te stralen. Directeur KR geeft aan dat er afspraken zijn, maar die worden niet altijd nageleefd. Als het een onderwerp betreft van het akkoord, dan via de programmamanager, zodat hij kan meekijken. Over dit overleg zal met communicatieadviseurs van rijk en OLB een gezamenlijk communicatiebericht worden uitgebracht (foto met onderschrift).

Directeur B&O geeft nog aan naar aanleiding van het voorstel dat RCN Communicatie heeft gedaan om OLB te ondersteunen, dat het OLB daar een reactie inclusief financiële afhandeling op heeft gemaakt; dit gaat deze week naar het BC.

Wvd. RV spreekt teleurstelling uit dat hier laag hangend fruit niet wordt geplukt in de samenwerking tussen RCN en OLB en dat er tegelijkertijd twee journalisten worden aantrokken om berichten te schrijven voor het OLB. Gedeputeerde Tjin Asjoe geeft aan deze samenwerking wel degelijk belangrijk te vinden. Het was tijdelijk zaak om een aantal spoed zaken tussen door te doen. Wvd. RV geeft aan dat het aantrekken van de twee journalisten een beeld oproept in Nederland. Gedeputeerde Tjin Asjoe licht toe dat dit op tijdelijke basis is en zij krijgen een gedeeltelijk dossier. Dit gebeurt ook op Saba. Directeur KR sluit zich aan bij de wvd. RV. Hij begrijpt de aanleiding en uitdaging, maar er zitten gevoeligheden aan deze namen.

5 Tabel Communicatie en samenwerking, organisatie en sturing en resultaat

Programmamanager vraagt of er behoefte is om de tabel door te lopen of dat er specifieke punten bij zijn die moeten worden besproken? De tabel bevat een aantal uitdagingen in het proces, die dwars door alle inhoudelijke thema's lopen. Deze uitdagingen worden in de tabel benoemd, met daarbij een (proces) voorstel om het mogelijk op te kunnen lossen.

- **Afspraak:** BZK/KR doet een voorstel voor een betere afstemming van de werkbezoeken van de ministeries aan Bonaire. BZK/KR maakt hierover afspraken in de Stuurgroep.
- **Afspraak:** Voortaan komen programma's van werkbezoeken van (in elk geval) DG's, SG's en bewindspersonen gezamenlijk tot stand tussen rijk en OLB. Het is niet langer de bedoeling dat het OLB het gevoel heeft dat ze bij het kruisje moeten tekenen.
- **Afspraak:** Iedereen is in beginsel akkoord met de voorstellen in de tabel. Iedereen krijgt nog de gelegenheid om deze week te reageren op de tabel, daarna wordt deze vastgesteld en gaan we aan de slag met de actiepunten.

Directeur KR wil graag in contact blijven over wat het eigen bestuursprogramma van het BC betekent voor de uitvoeringscapaciteit van het OLB en de uitvoering van het Bestuursakkoord. Programmamanager geeft aan dat we dit ook goed met elkaar kunnen monitoren aan de hand van de voortgangsrapportages en termijnen.

Gezaghebber constateert dat er alleen bespreekpunten op de agenda staan, waarvan de actie bij het OLB ligt. Is het alleen het OLB dat het niet goed doet? Directeur KR geeft aan dat deze stukken niet naar de Tweede Kamer gaan. Wat we met elkaar naar buiten brengen, moet een gebalanceerd beeld zijn, met meer focus op de positieve punten. De agenda is gezamenlijk tot stand gekomen: wvd. RV roept het OLB op om bespreekpunten op de agenda te zetten. Programmamanager benadrukt dat ook voor het rijk is benoemd waar zaken niet goed gaan en vertraging hebben opgelopen; dat zit voor een groot gedeelte in het later ter beschikking stellen van experts en in de communicatie en samenwerking.

6 Vervolgafspraken en wat verder ter tafel komt

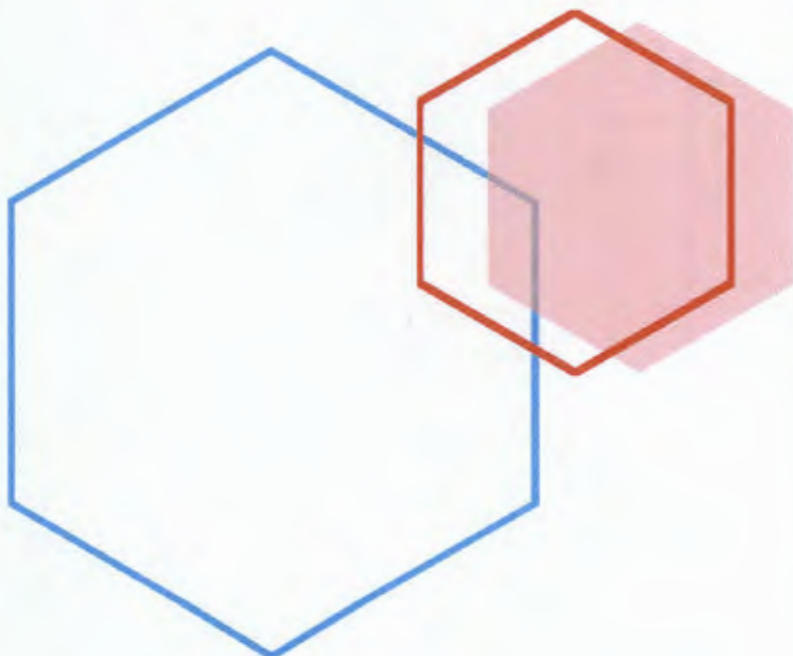
Hier wordt geen gebruik van gemaakt. De programmamanager draagt het voorzitterschap over aan de gezaghebber en deze sluit de vergadering.

Plan van Aanpak

financieel beheer Openbaar Lichaam Bonaire

*"Het gaat niet om de grootsheid van de beweging,
maar dat we de beweging samen maken
met respect voor ieders verantwoordelijkheid"*

Auteur: Erwin Lelieveld
Datum: 20 juni 2019
Status: versie 3.0

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Aanleiding	2
Achtergrond	2
Accountant	2
College financieel toezicht Bonaire	2
Goedkeurende Accountantsverklaring jaarrekening 2021	3
Plan van Aanpak financieel beheer	3
Doelstelling	3
Analyse van de situatie	4
Analyse primitieve begroting 2019	4
Analyse adviezen aanbevelingen Cft	6
Analyse managementletter accountant 2017	7
Analyse Bestuursakkoord	7
De projectopdracht	9
Resultaten	10
Plangrenzen	10
Randvoorwaarden	10
Aanpak en fasering	11
Projectplanning	12
Projectorganisatie	13
Omgevings- en krachtenveldanalyse	14
Communicatie	14
Begroting	15
Risico's	15
Beslismomenten	16
Bijlage 1 (Concept) verbeterplan 2.0	18
Bijlage 2 Afronding implementatietraject GouwIT	19
Bijlage 3 Procesbeschrijving Toeristen- of Logeergastenbelasting	21
Bijlage 4 SWOT-analyse	24

Aanleiding

In het Bestuursakkoord, dat op 14 november 2018 is gesloten tussen de Staat der Nederlanden en het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB), is opgenomen dat partijen samenwerken met het doel dat de inwoners van Bonaire een merkbare positieve verandering in hun leven ervaren. Eén van de prioritaire thema's waarop wordt samengewerkt is het duurzaam versterken van de financiële positie van het OLB, door goed financieel beheer en het vergroten van de inkomstenbasis door belasting gerelateerde maatregelen.

Achtergrond

Het verbeteren van het financieel beheer van het OLB is in 2016 gestart. Deze verbetering pakt het OLB planmatig en gefaseerd aan. In het Bestuursakkoord is afgesproken dat de eerste fase, vastgelegd in het 'verbeterplan financieel beheer 1.0' bestaande uit 6 aandachtsgebieden, eind februari 2019 is afgerond. Deze planning is niet (volledig) gerealiseerd en de afronding is verschoven naar september van dit jaar. Hierdoor is sprake van een vertraging van een halfjaar. De status van de zes aandachtsgebieden is als volgt:

Omschrijving	status
1. Niet uit de balans blijvende verplichtingen.	Gereed, wacht op controle door de accountant.
2. Onzekerheden rondom de administratieve organisatie en interne controle van diverse opbrengsten.	Afronding van dit aandachtsveld staat nog open. De sub acties 'implementatie van verschillende interne beheersingsmaatregelen' moet nog worden afgerond. Het belastingsysteem werkt nog niet optimaal en moet nog verder worden verbeterd. Afronding staat voor september 2019 gepland.
3. Waardering van debiteuren en belastingvorderingen.	Afronding van dit aandachtsveld staat nog open. De sub actie 'implementeren van interne beheersingsmaatregelen', moet nog worden afgerond. De procesbeschrijving debiteuren moet nog worden opgeleverd. Afronding staat voor eind mei 2019 gepland.
4. Waardering van de post onvoorzien.	Gereed, wacht op controle door de accountant.
5. Waardering van de post kortlopende schulden.	Gereed, wacht op controle door de accountant.
6. Het ontbreken van de beschrijving van de AO/IC voor de directie Ruimte en Ontwikkeling (R&O).	Afronding van dit aandachtsveld staat nog open. Het automatiseringssysteem werkt nog niet optimaal. Afronding zo spoedig mogelijk.

Inmiddels is conform het Bestuursakkoord door het OLB het (concept) verbeterplan financieel beheer 2.0 voor de resterende punten uit de managementletter 2017 opgesteld.

Accountant

De basis voor het verbeterplan financieel beheer is de managementletter van 2017 van de controlerend accountant van het OLB, de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB). SOAB is in de managementletter kritisch op de interne beheersing door de Afdeling Financiën. Een groot deel van de aanbevelingen heeft betrekking op de naleving van de processen die ten grondslag liggen aan de batenkant van het OLB. Het OLB verwerft inkomsten onder andere door het heffen van lokale belastingen, reinigingsrechten, vergunningen, leges, huren en erfpachten.

College financieel toezicht Bonaire

Niet alleen de accountant, ook het College financieel toezicht (Cft) rapporteert in de rapportages over de voortgang op het gebied van financieel beheer. In de reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2019 meldt het Cft de verschuiving van de afronding. In de toelichting schrijft het Cft: "Het OLB geeft als reden dat aanvullende werkzaamheden nodig zijn voor de uitvoering van het deelplan 2 'Onzekerheden rondom de AO/IC van de (belasting)opbrengsten'. Dit deelplan is één van de omvangrijkste in het verbeterplan en heeft betrekking op de grootste batensoorten. Bij de jaarrekening 2017 heeft de accountant de volledigheid van de (belasting) opbrengsten niet kunnen vaststellen, vanwege de vele tekortkomingen in het financieel beheer. De voltooiing van dit deelplan gaat leiden tot minder negatieve bevindingen bij de controle van de jaarrekening en een hogere mate van betrouwbaarheid van de cijfers.

Met het OLB is de afspraak gemaakt dat zij toewerkt naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021. Daarom is het noodzakelijk dat het OLB dit deelplan zo spoedig mogelijk en effectief uitvoert”.

Goedkeurende Accountantsverklaring jaarrekening 2021

Ook het Bestuursakkoord gaat ervan uit, zie het laatste liggend streepje op pagina 11 onder 3.2, dat er een goedkeurende accountantsverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid kan worden verkregen over de jaarrekening 2021. Uit de eerste analyses van de kwaliteit van de data in de belastingbestanden, de belastingapplicatie, de werkprocessen en de in ogenschouw te nemen afhankelijke variabelen, is deze doestelling te ambitieus. Het doet geen recht aan de enorme inspanningen die nog geleverd moeten gaan worden en maakt het slagen van het vervolg van het verbetertraject financieel beheer op voorhand kansloos, tenzij er robuuste steun komt om de vraagstukken fundamenteel aan te pakken. Om de basis op orde te krijgen en de data, de processen en de belastingapplicatie goed in te regelen is meer tijd nodig. In dit Plan van Aanpak wordt ingegaan op een meer realistisch tijdsplan. Dat laat onverlet dat het OLB zich maximaal inzet om zo spoedig mogelijk tot een goedkeurende verklaring te komen.

Plan van Aanpak financieel beheer

Niet alle adviezen en aanbevelingen van accountant en Cft zijn overigens in het Bestuursakkoord terug te vinden. Het akkoord is op hoofdlijnen en op meerdere maatschappelijke terreinen gesloten. Om handen en voeten te geven aan de intenties uit het Bestuursakkoord, voor zover dat het financieel beheer betreft, is dit Plan van Aanpak opgesteld. In het plan worden de adviezen en aanbeveling van zowel de accountant als het Cft, voor zover inpasbaar en op dit moment realiseerbaar, meegenomen.

Doelstelling

Het doel van het Plan van Aanpak is een realistisch verbeterplan financieel beheer gericht op verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring. Dit plan vormt de agenda om dit resultaat te bereiken. De gedeputeerde Financiën Elvis Tjin A Sjoë bespreekt het plan met het Cft op 21 juni 2019.

De doelstelling behoeft nadere uitleg. De goedkeurende accountantsverklaring zelf is niet het doel. Het uiteindelijk doel is een duurzame financiële overheidshuishouding. De verklaring van de accountant geeft een indicatie van de mate waarin directie en bestuur van het OLB erin slagen om duidelijkheid over de financiële situatie te bieden. Prudent financieel beheer is in het belang van de continuïteit van het OLB en zorgt ervoor dat de dienstverlening aan de inwoners en de handhaving duurzaam zijn gewaarborgd. Dit streven ligt ook ten grondslag aan het Bestuursakkoord en de adviezen en aanbevelingen van het Cft.

Analyse van de situatie

Dit plan brengt de actuele situatie in beeld.

Analyse primitieve begroting 2019

De lastenkant van primitieve begroting 2019 van het OLB ziet er als volgt uit:

Omschrijving	bedrag ($\times \$ 1.000$)	percentage
0.0 Stelposten	1.000	2,1
0.0 Onvoorzien	181	0,4
1.0 Salarissen en sociale lasten	21.316	44,7
2.0 Kapitaallasten	1.820	3,8
3.0 Personeel van derden	1.664	3,5
3.3 Energielasten	1.070	2,2
3.4 Overige goederen en diensten	10.743	22,5
4.0 Belastingen	12	0,0
4.2 Subsidies/ bijdragen	9.898	20,8
6.2 Kostenplaatsen *)	-	-
Totaal	47.704	100,0

*) de kostenplaatsen zijn (zuiver) verdeeld over de kostencategorieën

Vanuit risicobeheersing zijn de posten 1.0 Salarissen en sociale lasten/ 3.0 Personeel van derden, 3.4 Overige goederen en diensten, 4.2 Subsidies/ bijdragen en de post Onvoorzien het meest relevant. Onderstaand wordt hierop nader ingegaan.

1.0 Salarissen en sociale lasten

In het advies op de aangeboden ontwerpbegroting 2019 schrijft het Cft:

Het Cft merkt op dat het OLB in begrotingen, uitvoeringsrapportages en jaarrekeningen bij de personeelsoverzichten wisselend rapporteert over het aantal FTE en het aantal mensen in loondienst. De in de ontwerpbegroting 2019 opgenomen overzichten en toelichtingen sluiten niet altijd op elkaar aan en bevatten onjuiste optellingen. Op basis van de beschikbare informatie heeft het Cft onderstaande tabel opgesteld waarbij op basis van het aantal FTE de begroting 2019 wordt vergeleken met de jaren 2016 en 2017.

in US \$

Omschrijving	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017	Begroting 2019
Personeelslasten (inclusief stelposten)	18.539.091	16.710.643	19.647.367	17.000.893	21.370.624
Totaal Aantal FTE's	375	344	372	358	366
- in dienst	344	344	340	350	336
- boven formatief	-	-	8	8	7
- vacatures	31	-	24	-	23
Gemiddelde Personeelslasten per FTE	49.438	48.577	52.816	47.489	58.390

Uit bovenstaande tabel blijken twee bijzonderheden:

- De gemiddelde personeelslasten per FTE in de ontwerpbegroting 2019 zijn met US \$ 58.390 circa 23% hoger dan blijkt uit de realisatie 2017. Deze toename is onvoldoende toegelicht.
- De tabel laat zien dat het OLB de voor 2016 en 2017 begrote toename van het aantal FTE niet realiseert. Aangezien in de begroting 2019 de 23 FTE vacatures voor het gehele jaar (12 maanden) zijn begroot acht het Cft dit deel van de begroting eveneens onvoldoende toegelicht.

Het Cft kan niet vaststellen dat de US \$ 21,3 miljoen begrote personeelslasten in de ontwerp-begroting 2019 de best mogelijke inschatting is van de reeds aangegane financiële verplichtingen en te verwachten ontwikkelingen (artikel 19 lid 2 sub c van de Wet FinBES). Het Cft adviseert het OLB om de begrote personeelslasten aan te passen.

Voldoende functies en beschikbare loonsom, alsmede de juiste mensen op de goede plek is één van de prioritaire thema's uit het Bestuursakkoord. Een expert P&O brengt dit onderdeel samen met de directeurs, afdeling P&O, Bestuurscollege, Eilandsecretaris en een klankbordgroep in beeld. Dit onderdeel valt buiten de scope van dit plan.

3.4 Overige goederen en diensten

Om deze categorie uitgaven te beheersen heeft de accountant aangedrongen op het geven van voldoende aandacht aan het verwerken van mutaties als gevolg van aangegane overeenkomsten. In het verbeterplan financieel beheer is de aanbeveling van de accountant nader uitgewerkt met het opzetten van een contractenregister (met input vanuit de geregistreerde eilandbesluiten), waaruit lopende en toekomstige verplichtingen blijken. Inmiddels is dit punt gereed en wacht op controle door de accountant bij de interimcontrole 2019. Het formaliseren van aanbestedingsrichtlijnen staat in het (concept) verbeterplan financieel beheer 2.0 opgenomen.

Een belangrijk onderdeel van de overige goederen en diensten zijn de onderhoudskosten van materiële vaste activa, zoals gebouwen en infrastructuur. In de raming zit onder andere een jaarlijks storting van US \$ 1,1 miljoen in het onderhoudsfonds wegen. Het Cft schrijft hierover dat de kosten van meerjaren onderhoudsplannen, niet of niet volledig door het OLB gedragen kunnen worden. Vaak is er sprake van een eenmalige investeringsbijdrage vanuit het Rijk voor materiële vaste activa en wordt er geen of onvoldoende rekening gehouden met het bijbehorende onderhoud. Vanwege het achterstallig onderhoud op de wegen van Bonaire is er een eenmalige investering nodig plus een structureel hogere raming.

Het kabinet verzocht het Cft om bij de beoordeling en advisering over de begroting expliciet aandacht te besteden aan een voldoende reservering voor onderhoud en vervanging van investeringen. Het Cft heeft vastgesteld dat alle drie de openbare lichamen in BES-verband onvoldoende reserveren. Om tot voldoende te reserveren is een meerjarig traject noodzakelijk. BZK heeft aangegeven het initiatief te zullen nemen om in gezamenlijkheid met de openbare lichamen en vakdepartementen te komen tot een meerjarig stappenplan dat hieraan invulling geeft. Tot die tijd is blijft het bestaande niveau gehandhaafd en is onduidelijk of in het toekomstig beheer en onderhoud van materiële vaste activa kan worden voorzien.

4.2 Subsidies/ bijdragen

In de managementletter 2017 rapporteert de accountant over de rechtmatige besteding van subsidiegelden. Het OLB beschikt niet over een subsidieregister en toetst niet consistent of de subsidieaanvragers volledig aan de te stellen voorwaarden voldoet. Uit de managementletter 2018 blijkt dat er voortgang is geboekt, echter de accountant constateert dat de rechtmatige besteding van subsidie aandacht behoeft. Met name de documentatie en het toetsen of de prestaties zijn geleverd conform het overeengekomen zorgcontract vraagt aandacht. Dit punt is niet opgenomen in één van de verbeterplannen.

0.0 Post Onvoorzien

Jaarlijks is de raming van de post onvoorzien tenminste US \$ 100.000, het meerdere is de sluitpost. De post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor incidentele uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting, maar die het OLB onvermijdelijk voornemens is om te doen. Het ten laste van deze post brengen van pensioenaanspraken van ex-gezaghebbers, eilandgedeputeerden en eilandraadsleden of advies- en controle kosten SOAB, welke een structureel karakter hebben past niet in dat beeld.

In verbeterplan financieel beheer 1.0 is onder aandachtsgebied 4 het verbeteren van de procedures om een adequate afhandeling van pensioenbetalingen te garanderen opgenomen.

De baten in primitieve begroting 2019 van het OLB miljoen, bestaan uit de volgende posten.

Omschrijving	bedrag (x US \$ 1.000)	percentage	
3.2 Huren en erfpachten		3.060	6,4
3.4 Overige goederen en diensten		5.728	12,0
- leges Burgerzaken	392		
- uitgifte Rijbewijzen	87		
- vergunningen Economie	75		
- Precariorechten	300		
- Casinorechten	32		
- Lig-, loods- en meergelden (havengelden)	1.500		
- Bouwvergunningen	350		
- Overige leges	34		
- Afwikkeling studieleningen OCW	400		
- Vergunningen Financiën	350		
- Rente en vervolgkosten	43		
- Verkoop nummerplaten/ stickers	20		
- Koers- kas en betalingsverschillen	65		
- Overige opbrengsten	37		
- Reinigingsrechten	1.243		
- Cruisevax	800		
4.0 Belastingen		9.860	20,7
4.1 Specifieke Rijksuitkeringen		994	2,1
Vrije uitkering		28.062	58,8
Totaal		47.704	100,0

Toelichting baten

De Vrije uitkering stelt het Rijk jaarlijks vast op basis van maatstaven en het actueel indexatiecijfer dat per openbaar lichaam afzonderlijk wordt bepaald. Aan de specifieke Rijksuitkeringen liggen herleidbare beschikkingen en/of afspraken ten grondslag. Over de belastingopbrengsten en de daarmee samenhangende balansposten belastingdebiteuren heeft de accountant geen zekerheid over de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid ervan. Zolang deze onzekerheid niet is opgelost, geeft de accountant geen goedkeurende verklaring af. De belastingopbrengsten vormen een substantieel deel (ruim 20,7 %) van de begroting. Daarom concentreert dit Plan van Aanpak zich in eerste instantie op de belastingopbrengsten en enkele posten onder de categorie 'Overige goederen en diensten', zoals lig-, loods- en meergelden (havengelden), reinigingsrechten, vergunningen en andere leges en rechten.

Specificatie Belastingen

Omschrijving	aanslag/aangifte	Bedrag US \$
Motorrijtuigenbelasting	aanslag	4.000.000
Grondbelasting	aanslag	1.810.000
Opcenten op de vastgoedbelasting	aanslag	750.000
Toeristen-/ logeergastenbelasting	aangifte	2.500.000
Verhuurautobelasting	aangifte	800.000
Totaal		9.860.000

Analyse adviezen aanbevelingen Cft

Naast de analyse van de begroting zijn ook de rapportages van het Cft nader geanalyseerd. Naast de opmerkingen over specifieke onderwerpen zijn de belangrijkste (terugkerende) bevindingen en aanbevelingen dat:

- in de begroting onvoldoende rekening wordt gehouden met structurele onderhoudskosten van materiële vaste activa, zoals gebouwen en infrastructuur;
- het tijdig indienen van begroting, jaarrekening en rapportages een punt van aandacht blijft;
- de jaarrekeningen van de privaatrechtelijke rechtspersonen, waarin het OLB deelneemt niet tijdig ter beschikking worden gesteld aan het Cft. De tijdige inzending is vastgelegd in artikel 9, lid 9 van de Wet FinBES;

- de jaarrekeningen van de andere openbare lichamen (collectieve sector) niet gelijktijdig aan het Cft worden ingezonden met de jaarrekening van het OLB. Een deel van deze entiteiten is al jaren niet meer actief. Het Cft heeft herhaaldelijk geadviseerd om zorg te dragen dat de entiteiten die niet meer actief zijn worden geliquideerd. Door het uitblijven de inzending van deze jaarrekeningen kan het Cft rentelastnorm van de collectieve sector niet berekenen. De rentelastnorm mag volgens artikel 11 lid 2 van de Wet FinBES gemiddeld maximaal 0% bedragen.

Daarnaast rapporteert het Cft op grond van de door het OLB aangereikte informatie over de voortgang van het verbeterplan financieel beheer 1.0. Het Cft constateert dat de deadlines van de deelprojecten in het verbeterplan regelmatig naar achteren worden verschoven.

Analyse managementletter accountant 2017

De basis voor het verbeterplan financieel beheer is de managementletter van 2017 van SOAB. In deze managementletter doet de accountant 37 observaties. Van de 37 observaties hebben er:

aantal	betrekking op
8	interne beheersing, zoals het handboek administratieve organisatie, handtekeningen en parafenlijst, materiele vaste activa, projectenadministratie en overheidsvennootschappen.
3	subsidieverlening
18	Belastingen (heffing, inning en onderlinge uitwisseling met de Belastingdienst Caribisch Nederland B/CN)
3	havengelden
5	erfpacht
37	totaal

Uit het overzicht van aanbevelingen blijkt dat, door het structureel verbeteren van de data in de belastingbestanden, de processen, de belastingapplicatie van GouwIT en de samenwerking met de B/CN, ruim 70 % van de aanbevelingen (belastingen, havengelden en erfpachten) kan worden opgelost.

Zoals aangegeven zijn de aanbeveling uit de managementletter van 2017 van SOAB de basis voor het verbeterplan financieel beheer 1.0 en in aanvulling daarop het (concept) verbeterplan 2.0. Welke verbeteringen zijn inmiddels belegd?:

	Observaties accountant	afgerond
verbeterplan 1.0	9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37	zie deelplan 2 'Onzekerheden rondom de AO/IC van de (belasting)opbrengsten'.
(concept) verbeterplan 2.0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.	is concept, uitvoering moet nog grotendeels worden opgestart.
niet belegd	15, 16 en 17 subsidieverlening	gedeeltelijk ingevuld, zie managementletter accountant 2018.

De afronding van verbeterplan 1.0 stagneert door de implementatie van de interne beheersmaatregelen en het verder verbeteren (opwerken) van de bestanden. De grootste uitdaging zit in het goed functionerend krijgen van de belastingapplicatie van GouwIT, zie bijlage 2. Eerst als de applicatie op het gewenste niveau is gebracht kan de implementatie van de verschillende interne beheersingsmaatregelen worden doorgevoerd. Bijvoorbeeld de invoer van de maandelijkse aangiften toeristen of- logeergastenbelasting kan niet worden gecontroleerd, omdat er geen totaalstelling of uitdraai van de ingevoerde posten kan worden gemaakt. Hierdoor kan geen de aansluiting worden gemaakt, waardoor het onzeker is of alles goed is gemuteerd. Dit is ook de essentie van de observaties van de accountant.

Analyse Bestuursakkoord

Financieel beheer

In het Bestuursakkoord is over het financieel beheer het volgende opgenomen: Duurzame versterking van de financiële positie van het OLB vindt onder andere plaats door goed financieel beheer en het vergroten van de inkomstenbasis.

Om het financieel beheer te verbeteren zijn onderstaande afspraken vastgelegd:

- In februari 2019 wordt het verbeterplan financieel beheer 1.0 afgerond. Het Bestuurscollege zorgt voor waarborging van de doorgevoerde verbeteringen.
- De afdeling Financiën stelt in samenwerking met andere directies een betrouwbare Planning- en Controlcyclus op.
- Het Bestuurscollege zorgt ervoor dat de processen op een zodanige wijze zijn ingericht dat de wettelijke termijnen worden gehaald. Jaarrekeningen worden op tijd ingediend.
- De huidige ICT-applicaties worden door de afdeling Financiën geïnventariseerd op hanteer- en toepasbaarheid, aansluiting, onderhoud en vervanging.
- Het Bestuurscollege stelt een verbeterplan financieel beheer 2.0 op met als doel het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid over de jaarrekening 2021. De aanbevelingen van de accountant bij de jaarrekening 2017 worden hiervoor als leidraad gebruikt.

Belasting gerelateerde maatregelen

Bonaire kan de financiële inkomstenbasis en het verdienmodel vergroten door belasting-gerelateerde maatregelen te nemen, en door de compliance en efficiency van bestaande maatregelen en middelen te vergroten. Om het verdienvermogen te vergroten worden de volgende afspraken gemaakt:

- Het Bestuurscollege onderzoekt of het mogelijk is om de processen voor eilandelijke inkomsten (aanslagen opleggen, incasseren en uitwinnen) onder te brengen bij de Belastingdienst Caribisch Nederland (hierna te noemen: B/CN). Dit onderzoek wordt in het eerste kwartaal van 2019 afgerond.
- Het Rijk start in juni 2019 met het OLB een verkenning naar manieren om het verdienmodel van Bonaire te vergroten. De RWZI en bijbehorende heffingen zijn hier onderdeel van.
- Het Bestuurscollege zorgt voor besluitvorming over de havenverordening en havenreglement en zorgt ervoor dat de havenmeester zijn rol als havenautoriteit in de volle omvang kan waarmaken.
- Het is van groot belang dat procedures worden opgesteld, zodat toezicht, inning en handhaving op de toeristenbelasting wordt verbeterd en blijft gewaarborgd. Inning gebeurt via de B/CN.
- Om de toeristenbelastingen in lijn te brengen met de tarieven in de regio, doet het Bestuurscollege voor februari 2019 een voorstel over de tarieven voor roomtax (verblijfstoeristen) en de headtax (cruisetoeristen) aan de Eilandsraad.
- De afdeling Financiën van het OLB inventariseert in april 2019 in samenwerking met de directie Ruimte en Ontwikkeling en B/CN, wie (per categorie) belastingplichtigen zijn voor verhuur- en motorrijtuigbelastingen. Inning gebeurt via B/CN.

Hoe verhouden de afspraken uit het Bestuursakkoord zich met de verbeterplannen en de adviezen/aanbevelingen van het Cft.

Toelichting verbetering financieel beheer

Aan de maatregelen ter verbetering van het financieel beheer, vastgelegd in de verbeterplannen 1.0, wordt door de afdeling Financiën gewerkt en het (concept) verbeterplan 2.0 wordt op dit moment opgestart. Het opzetten van een betrouwbare planning en control cyclus heeft de doorlopende aandacht van het Bestuurscollege, directie en team Financiën. Werkende weg voert het OLB verbeteringen door en de Programmabegroting 2019 en Jaarrekening 2018 van het OLB zijn binnen de termijnen aangeleverd. De opdracht voor het inventariseren van de huidige ICT-applicaties is/ wordt uitgezet bij de afdeling Informatie en Communicatie Technologie en valt buiten de scope van dit plan.

Toelichting belasting gerelateerde maatregelen:

In kaart brengen van het huidige heffingsproces toeristen-/ logeergastenbelasting is geëffectueerd, zie bijlage 3. Het implementeren en van de verbeteringen op toezicht door het OLB en de inning en invordering door het B/CN ligt nog in het verschiet. De vraag hierbij is of het systeem fundamenteel wordt gewijzigd door de belasting vooraf op het vliegveld of bij de haven op te leggen en te innen, of dat het bestaande systeem verder wordt verbeterd. De verbetering betreft de bestaande processen en applicatie, alsmede het directer telefonisch benaderen van de belastingplichtigen, indien aangifte of betaling uitblijft. Dat ondervangt veel bezwaarschriften indien achteraf blijkt dat er ten onrechte een boete of een taxatieve (= ambtshalve of naheffings) aanslag is opgelegd. Bij de keuze voor een systeem wordt tevens de hoogte van de tarieven in vergelijking met de regio meegenomen.

De inventarisatie door de afdeling Financiën van het OLB in samenwerking met de directie R&O en B/CN van degenen die belastingplichtigen zijn voor verhuur- en motorrijtuigbelastingen wordt in de tweede helft van dit jaar opgepakt. Dit geldt ook voor de besluitvorming over de havenverordening en havenreglement, evenals de verkenning naar een manier om het verdienmodel te vergroten.

Tot slot ligt er nog de vraag of het mogelijk is om de processen voor eilandelijke inkomsten onder te brengen bij de B/CN. Enerzijds ligt dit niet voor de hand, omdat de huidige functiescheiding voordelen biedt. Het OLB heeft belang bij een zo hoog mogelijke belastingopbrengst en de invorderingswerkzaamheden zijn bij de B/CN uitstekend belegd. Anderzijds leidt het in één hand brengen van alle werkzaamheden tot minder afstemmingsvraagstukken en is efficiënter. Daarnaast zal het op niveau brengen van de Belastingapplicatie van GouWIT tot nieuwe kosten voor het OLB leiden, terwijl B/CN over een adequaat maatwerkpakket belastingen beschikt.

Het ligt op de weg van een ervaren fiscalist om over het pakket van belasting gerelateerde vraagstukken, samen met de afdeling Financiën en de expert Financiën (Erwin Lelieveld), een advies aan het Bestuurscollege en Eilandsraad uit te brengen.

Samenvatting afspraken Bestuursakkoord

De in het Bestuursakkoord opgenomen afspraken ter verbetering voor het financieel beheer zijn opgenomen in het verbetertraject financieel beheer. De inventarisatie van de huidige ICT-applicaties is een actie die belegd is/ wordt bij de afdeling Informatie en Communicatie Technologie. Voor wat betreft de belasting gerelateerde maatregelen wordt in de tweede helft van dit jaar duidelijk in hoeverre en op welke termijn de maatregelen geëffectueerd gaan worden.

De projectopdracht

Op basis van de analyse uit het vorige hoofdstuk kan de projectopdracht nader worden gedefinieerd.

1. Voortzetten/ afronden verbeterplannen financieel beheer (aanbevelingen accountant en Cft);
2. Ontwikkelen en implementeren van de belasting gerelateerde maatregelen.

Ad 1. Voortzetten/ afronden van de acties uit het verbeterplan financieel beheer

Uit de actie van het verbeterplan financieel beheer 1.0 resteren nog twee punten.

2. Onzekerheden rondom de administratieve organisatie en interne controle van diverse opbrengsten.
6. Het ontbreken van de beschrijving van de AO/IC voor de directie Ruimte en Ontwikkeling.

Afronding van punt 6 is vertraagd vanwege systeemtechnische redenen en neemt meer tijd in beslag. Van punt 2 is uit de analyse duidelijk geworden dat de afronding naar verwachting tenminste twee en een half tot drie jaar in beslag neemt. De acties uit het (concept) verbeterplan financieel beheer 2.0 staan (op één punt na) nog allemaal open. Voorgesteld wordt om de resterende aanbevelingen uit de managementletter 2017 (op de subsidieverlening na) vastgelegd in de verbeterplannen 1.0 en 2.0 en de eerder genoemde aanbevelingen van het Cft op te nemen in dit plan.

De aanbevelingen van het Cft zijn:

- de personeelsbudgetten op een reëel en toereikend niveau brengen;
- voldoende budget in de begroting opnemen voor structurele onderhoud van materiële vaste activa, zoals gebouwen en infrastructuur;
- de begroting, jaarrekening en tussentijdse rapportages tijdig indienen;
- de jaarrekeningen van de privaatrechtelijke rechtspersonen en de andere openbare lichamen (collectieve sector) tijdig ter beschikking stellen aan het Cft.

Ad 2. Ontwikkelen en implementeren van de belasting gerelateerde maatregelen

Dit onderdeel betreft:

- het adviseren, ontwikkelen en implementeren van de in het Bestuursakkoord genoemde maatregelen om het verdienvermogen van Bonaire te vergroten.
- het op orde brengen van de bestaande heffingen, zoals de belastingapplicatie van GouWIT, de processen en de belastingbestanden.
- het maken van heldere afspraken met B/CN over heffen, innen, informatie-uitwisseling en in de toekomst mogelijk de werkverdeling.

Resultaten

Het Plan van Aanpak financieel beheer leidt tot de volgende resultaten:

- De Planning en Control cyclus is volledig ingericht en de verantwoordelijkheden liggen laag in de organisatie. Het OLB is een organisatie waar directie en bestuur op elk moment duidelijkheid over de financiële situatie bieden. Dit is in het belang voor de continuïteit van het OLB en zorgt ervoor dat de dienstverlening aan de inwoners en de handhaving duurzaam zijn gewaarborgd.
- Het OLB heeft een realistische begroting, waarin voldoende middelen zijn opgenomen voor personeel en het structureel onderhoud van materiële vaste activa, zoals gebouwen en infrastructuur.
- Er is een rechtvaardig en transparant belastingstelsel dat efficiënt en effectief wordt uitgevoerd, waarbij de tarieven in lijn zijn met die in de regio.
- De processen op de financiële administratie zijn effectief en efficiënt ingericht, worden nageleefd en de onderliggende bestanden zijn actueel, volledig en juist.
- De begroting en jaarrekening van het OLB worden tijdig ingezonden en voldoen aan de voorschriften opgenomen in de Wet FinBES. De accountant geeft jaarlijks een goedkeurende verklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.
- De jaarrekeningen van de deelnemingen en de andere openbare lichamen (collectieve sector), worden tijdig ingezonden.

Plangrenzen

Het Plan van Aanpak financieel beheer is erop gericht om bovenstaande resultaten te realiseren. Niet tot het Plan van Aanpak financieel beheer behoort:

- Het inventariseren van formatie, functies en beschikbare loonsom, alsmede de kwaliteit van de bezetting. *Dit valt onder de opdracht van de P&O expert.*
- Het inventariseren van de huidige ICT-applicaties op hanteer- en toepasbaarheid, aansluiting, onderhoud en vervanging. *Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de afdelingsmanager ICT.*
- Het op orde brengen van het gronduitgiftebeleid. *Dit valt onder de opdracht van de expert grondzaken.*
- Het beschrijven van de AO/IC van de directies en afdelingen, anders dan het team Financiën. *Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de betrokken directies en afdelingsmanagers.*
- Het opzetten een afdeling Audit. Deze afdeling stelt (organisatie brede kaders) voor de AO/IC voert Verbijzonderde interne controle (VIC) maatregelen uit. *Het wel of niet instellen van een afdeling Audit valt onder de verantwoordelijkheid van de directie en Bestuurscollege.*
- Het uitvoeren van de verkenning voor het instellen van een lokale of regionale Rekenkamer. *Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de griffie van de Eilandsraad.*

Randvoorwaarden

Voor de slaagkans van het plan zijn onderstaande punten voorwaardelijk:

- Voldoende mandaat vanuit bestuur, directie en de programmamanager Bestuursakkoord.
- Voldoende capaciteit en draagvlak bij de medewerkers afdeling Financiën.
- Voldoende deskundigheid om het belastingstelsel te hervormen.
- Een goed werkend Belastingapplicatie en een applicatiebeheerder.
- Medewerking van de B/CN.
- Voldoende extra belastingopbrengsten om de begroting voor personeel en de structurele onderhoudskosten van materiële vaste activa op een realistisch niveau te brengen.
- Voldoende beschikbaarheid van uren voor projectleiding en uitvoering.
- Voldoende financiële middelen voor de uitvoering van het projectplan.
- Medewerking van de besturen van de deelnemingen en de andere openbare lichamen.

Aanpak en fasering

1. Initiatiefase

Deze fase wacht op besluitvorming. Voor het opstellen van het plan zijn de relevante en beschikbare documenten doorgenomen en interviews met de voor dit project belangrijke actoren gehouden. De voorstudie heeft de informatie opgeleverd om te beoordelen: of het project haalbaar is, wie er nodig zijn om het project te uitvoeren, welke partij(en) bij het project betrokken zijn en/of er voldoende draagvlak is voor het project is bij betrokkenen. Op grond van dit beeld zijn de plangrenzen en randvoorwaarden gesteld.

2. Definitiefase (wat)

Nadat het maken van het projectplan komt het project in de volgende fase: de definitiefase. In deze fase worden de eisen en wensen per resultaatgebied nader uitgewerkt in concrete maatregelen en plannings. In deze fase gaat het om de verwachtingen van betrokken boven water te krijgen en de resultaatgebieden nader te concretiseren. Deze fase kent verschillende doorlooptijden, afhankelijk van de complexiteit van het resultaatgebied en de beschikbaarheid van derden. Bijvoorbeeld het aanpassen van de belastingapplicatie van GouwIT is het OLB afhankelijk van de inzet van de software leverancier. In dit stadium is het al van belang dat er regie op het project wordt gevoerd en er periodiek overleg met alle betrokkenen plaatsvindt.

3. Ontwerpfase (hoe)

Met de eisen- en wensen uit de definitiefase loopt deze fase naadloos over in de ontwerp fase en zij beïnvloeden elkaar. Per resultaatgebied wordt op aan de hand van de definities en de beschikbare ontwerpen keuzes gemaakt. Bijvoorbeeld: hoe ziet de P&C cyclus er precies en uit, welke rapportages worden op welk moment en met wie besproken en met welk doel. Wel of geen Kadernota en/of Bestuursrapportages, wat staat er in en met welk doel. Hoe ziet het belastingstelsel eruit. Uit de gemaakte ontwerpen kiest het bestuur voor het definitief te realiseren ontwerp. Daarna start de voorbereidingsfase.

4. Voorbereidingsfase

In de voorbereidingsfase wordt per resultaatgebied alles vooraf uitgedacht wat er nodig is om het ontwerp te realiseren. De voorbereidingsfase is pas klaar als de uitvoering 'zo' kan beginnen. Alles moet duidelijk en voorbereid zijn en dan nog loopt het vaak anders dan gedacht.

5. Realisatiefase

In de realisatiefase worden per resultaatgebied merkbare stappen gemaakt waardoor er merkbare resultaten bereikt gaan worden. Consultants passen bijvoorbeeld de applicatie van GouwIT aan en zorgen dat informatie uit het systeem kan worden ontsloten. Gaandeweg gaat de kwaliteit van de data omhoog, worden aansluitingen gemaakt en naar effectieve en efficiënte werkwijzen gezocht. Het aantal bezwaar- en beroepschriften gaat teruglopen, waardoor er meer tijd over blijft om de processen verder te verbeteren. Kortom er ontstaat een opwaartse spiraal, waardoor er meer werkplezier komt. Aan het einde van de realisatiefase wordt het resultaat gecontroleerd aan de hand van de eisen- en wensenlijst uit de definitiefase en de ontwerpen uit de ontwerpfase. Als aan alle eisen en wensen is voldaan en als het resultaat overeenkomt met de ontwerpen dan is deze fase klaar.

6. Nazorgfase

In de nazorgfase wordt periodiek gecontroleerd of de vastgestelde processen en regels worden nageleefd zodat de mutaties rechtmatig tot stand komen, waardoor het OLB in aanmerking komt voor de goedkeurende accountantsverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. Dan zijn we naar verwachting twee à drie jaar verder.

*“ Wil je snel gaan, ga alleen,
wil je ver komen, ga samen ”*

Projectplanning

Het streven is erop gericht om dit aan het eind van de coalitieperiode de resultaten gerealiseerd te hebben. Het wordt hard werken om dat te realiseren, want het moet naast het bestaande werk. Daarnaast is dit project afhankelijk van derden, zoals de software leverancier van de belasting-applicatie GouwIT, B/CN en de besturen en directies van de deelnemingen en de andere openbare lichamen.

Fase 1 Initiatiefase

Omschrijving	Periode	Verantwoordelijk
In deze fase zijn alle relevante en beschikbare documenten doorgenomen en de interviews met de voor dit project belangrijke actoren gehouden. Het Plan van Aanpak wacht op besluitvorming.	Start 16 mei – 21 juni 2019 Op 21 juni 2019 bespreekt de gedeputeerde Elvis Tjin Ashoe het Plan van Aanpak met het Cft.	Erwin Lelieveld

Fase 2 en 3 Definitie- / ontwerpfase

In deze fase worden de eisen en wensen per resultaatgebied nader uitgewerkt tot en met het ontwerp. Vanaf deze fase is een aanpak per resultaatgebied onvermijdelijk. De resultaatgebieden zijn: - De Planning en Control cyclus is volledig ingericht. - Verantwoordelijkheden liggen laag in de organisatie (mandatering). - Er zijn toereikende budgetten in de begroting opgenomen voor personeels- en onderhoudskosten materiële vaste activa. - De belasting gerelateerde maatregelen zijn doorgevoerd. - De belastingadministratie is op orde. De processen zijn effectief en efficiënt ingericht, worden nageleefd en de onderliggende bestanden zijn actueel, volledig en juist. - De begroting en jaarrekening van het OLB worden tijdig ingezonden en voldoen aan de voorschriften opgenomen de Wet FinBES. - De jaarrekeningen van de deelnemingen de andere openbare lichamen (collectieve sector), worden tijdig ingezonden.	Start 21 juni Oplevering uitgewerkt plan en ontwerp ter voorbereiding op de uitvoering:	Projectleiding: Erwin Lelieveld
	eind september 2019	Dudley Wedervoort/ Susy Hanse Marion Gherbaz
	eind november 2019	Etienne van der Horst/ Susy Hanse
	eind maart 2020	Marnix van Rij
	eind maart 2020	Dudley Wedervoort/ Nadeisha Sint Jaco
	eind oktober 2019	Dudley Wedervoort/ Susy Hanse
	eind september 2019	Directeuren R&O en S&Z

Fase 4 en 5 Voorbereiding- en uitvoering

Omschrijving	Periode	Verantwoordelijk
Ondanks dat het verschillende fasen zijn, zullen in praktijk de fasen 4 en 5 in elkaar overlopen. Het plan en ontwerp is bekend de voorbereiding en uitvoering begint.		Projectleiding: Erwin Lelieveld
- De Planning en Control cyclus is volledig ingericht.	september 2019 – maart 2021	Dudley Wedervoort/ Susy Hanse
- Verantwoordelijkheden liggen laag in de organisatie (mandatering).	november 2019 – maart 2020	Marion Gherbaz
- Er zijn toereikende budgetten in de begroting opgenomen voor personeels- en onderhoudskosten materiële vaste activa.	maart 2020 – september 2022	Etienne van der Horst/Susy Hanse
- De belasting gerelateerde maatregelen zijn doorgevoerd.	maart 2020 – december 2020	Dudley Wedervoort/
- De belastingadministratie is op orde. De processen zijn effectief en efficiënt ingericht, worden nageleefd en de onderliggende bestanden zijn actueel, volledig en juist.	oktober 2019 – april 2022	Dudley Wedervoort/ Nadeisha Sint Jaco
- De begroting en jaarrekening van het OLB worden tijdig ingezonden en voldoen aan de voorschriften opgenomen de Wet FinBES.	september 2019 – juni 2020	Dudley Wedervoort/ Susy Hanse
- De jaarrekeningen van de deelnemingen de andere openbare lichamen (collectieve sector), worden tijdig ingezonden.	september 2019 – juni 2021	Directeuren R&O en S&Z

Fase 6 Nazorgfase

De nazorgfase ligt in de lijn. De afdelingsmanagers zijn verantwoordelijk voor het naleven van de afspraken en procedures vastgelegd in de werkprocessen. De accountant toetst jaarlijks de werking van dit systeem. In Nederlandse gemeenten adviseert de concerncontroller gevraagd en ongevraagd het bestuur en de directie over de voortgang en de naleving van de gemaakt afspraken.

Projectorganisatie

De projectorganisatie ziet er als volgt Uit:

Bestuurlijk opdrachtgever: Gedeputeerde Elvis Tjin Ashoe

Ambtelijk opdrachtgever: Directeur Bedrijfsvoering en Ondersteuning, Marion Gherbaz

Bezetting stuurgroep	naam
Voorzitter	Elvis Tjin A Sjoë
Directeur Bedrijfsvoering en Ondersteuning	Marion Gherbaz
Afdelingshoofd Financiën	Dudley Wedervoort
Projectleider/ expert Financiën	Erwin Lelieveld

Bezetting projectgroep	naam
Projectleider expert Financiën	Erwin Lelieveld
Expert Belastingen (Fiscalist)	Marnix van Rij
Afdelingshoofd Financiën	Dudley Wedervoort
Controller	Susy Hanse
Hoofd Financiële administratie	Nadeisha Sint Jaco
Beleidsmedewerker ICT voor GouwIT	Fons de Bie

Het instellen van eventuele werkgroepen en de bezetting daarvan maakt onderdeel uit van de nadere uitwerking in de fase 2/3 definitie- / ontwerpfase.

Omgevings- en krachtenveldanalyse

Het project speelt zich af in een situatie waarin de verwachtingen over het tijdig realiseren van de deadlines bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie (BZK) en de financieel toezichthouder Cft hoog zijn. Enerzijds wordt veroorzaakt doordat er in het verleden toezeggingen zijn gedaan die, soms mede door externe omstandigheden, niet zijn gehaald. Anderzijds is bij BZK en Cft onvoldoende bekend wat de dieperliggende oorzaken zijn van de reden waarom sommige verbeteracties langer duren dan gepland. Bekend is bijvoorbeeld dat het veranderen van de cultuur in een organisatie en automatiseringstrajecten veel tijd vragen, mede omdat de dienstverlening en de dagelijkse werkzaamheden ongestoord doorgang moeten blijven vinden. Ook de Nederlands overheid kan terugkijken op moeizame en kosten overschrijdende automatiseringstrajecten. Dat hoort bij vernieuwen en innovatie.

Vandaar de waarschuwing in de inleiding van dit Plan van Aanpak dat een goedkeurende accountantsverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid gelet op de omstandigheden niet haalbaar is voor de jaarrekening 2021. Want dat betekent dat de organisatie begin 2021 alle stappen van dit project moet hebben doorlopen om hiervoor in aanmerking te komen.

Voor een goedkeurende verklaring is het bijvoorbeeld noodzakelijk dat voor alle directies van het Openbaar Lichaam de processen met financiële gevolgen zijn beschreven en worden nageleefd. Hiervoor is medewerking van de directies onontbeerlijk. Daarnaast zullen intern, vooruitlopende op de accountantscontrole, Verbijzonderde Interen Controle (VIC) maatregelen door een afdeling Audit moeten worden uitgevoerd. Op dit moment zijn uitsluitend de belastingheffing processen binnen de afdeling Financiën en twee processen (uitgifte van erfpachtgronden en registratie van onroerende goederen) van de beschreven, zie aandachtsgebied 6 van het verbeterplan financieel beheer 1.0. De uitwerking van de twee processen van de directie Ruimte en Ontwikkeling is in juni 2018 door KPMG gestart en op dit moment nog niet geheel afgerond. Het beschrijven van alle processen gaat in dit tempo naar verwachting enkele jaren duren.

Het volledig doorvoeren van de belasting gerelateerde maatregelen is omvangrijk. Voor eventuele belasting hervormingen is naast gedegen onderzoek ook goedkeurende besluitvorming van het Bestuurscollege en de Eilandraad nodig. Uit de eerste analyses van de bestaande belastingheffing blijken achterstanden en is verbetering van de belastingapplicatie, de werkprocessen, de data in de belastingbestanden en de in ogenschouw te nemen afhankelijke variabelen nodig. De vraag is in hoeverre de software leverancier van GouwIT bereid is om capaciteit beschikbaar te stellen om de benodigde aanpassingen door te voeren. Pas daarna kunnen de bestanden worden opgewerkt naar een kwalitatief niveau en de verbeteringen in de processen worden doorgevoerd. Met de in ogenschouw te nemen variabelen wordt onder andere bedoeld dat de postbezorging op Bonaire te wensen overlaat en dat bij een verhuizing belastingplichtigen zich niet altijd laten overschrijven naar het nieuwe adres. Daardoor ontvangen zij laat of niet hun belastingaanslag, waardoor er boetes en/of taxatieve aanslagen worden opgelegd. Vervolgens gaan de belastingplichtigen hiertegen in bezwaar, waardoor de werkvoorraden eerder toe- dan afnemen. Deze cirkel moet worden doorbroken.

Voor bijvoorbeeld het tijdig inzenden van alle benodigde jaarstukken aan het Cft is de medewerking van de besturen en directies van de deelnemingen en de andere openbare lichamen nodig. Tot op heden is tegen het niet op niet tijdig insturen van de jaarrekeningen niet opgetreden. Het vereist tact en diplomatie maar ook duidelijkheid om de partners tot ander gedrag aan te sporen.

Communicatie

De interne communicatie van dit project, voor zover dit het beschrijven de processen betreft is wenselijk om draagvlak te krijgen. Voor sommigen binnen de organisatie zijn optimale processen vanzelfsprekend. Voor anderen, zo is de inschatting, zal het beschrijven van de processen in eerste instantie vooral als extra (straf-)werk worden ervaren. Daarom is het nodig om vanaf de start gericht te communiceren om draagvlak te creëren. Nut en noodzaak van dit project moet goed over het voetlicht worden gebracht.

Begroting

Binnen de begroting van het OLB zijn voor dit project geen extra middelen opgenomen. De reguliere inzet van de medewerkers in de personeelsbegroting en detijdelijke experts voor bijvoorbeeld P&O, grondzaken, financiën en de fiscalist worden door het ministerie van BZK op grond van het Bestuursakkoord bekostigd. De mogelijke extra kosten voor training en opleiding, coaching en informatisering, zoals het aanpassen van de applicatie van GouWIT, zijn niet geraamd. Dit kan de voortgang van het project ernstig schaden en is daarom als randvoorwaarde opgenomen.

Risico's

nr	omschrijving	soort	kans	impact	acties	maatregelen	status
1	Onvoldoende mandaat	P/O	L	H	V / O	Lobbyën en communicatie	
2	Onvoldoende draagvlak	O/M/C	M	H	V / O	Afdelingshoofden benaderen en prioriteiten stellen	
3	Onvoldoende deskundigheid	O/M/C	L	M	O	Deskundigheid extern inhuren	
4	Geen tijdige medewerking GouWIT	P/O	H	H	V / O	Schade claim indienen, ander pakket overwegen	
5	Onvoldoende medewerking B/CN	P/O	L	M	V	Tijdig met B/CN in gesprek gaan.	
6	Te weinig extra belastingopbrengsten	E/F	H	M	O	Alternatieven zoeken	
7	Onvoldoende medewerking van deelnemingen en andere openbare lichamen om de jaarstukken tijdig in te sturen	P/O	H	M	V / O	Lobbyën en bestuurlijke druk uitoefenen	
8	Project wordt te omvangrijk	P	H	H	O	Herdefiniëren en prioriteiten stellen	
9	Doorlooptijd	P	H	M	O	Inzet aanvullende capaciteit en prioriteiten stellen	
10	Projectbudget	P	H	H	O	Aanvullend budget voteren.	

Soort: S/B = strategisch en beleidsinhoudelijk, P/O = politiek en omgeving, E/F = economisch en financieel, J = Juridisch, O/M/C = organisatie, management, capaciteit, P = projectproces, O/I = operationeel of infrastructuur

Kans (dat het risico zich verwezenlijkt): L = laag, M = midden, H = hoog

Impact op project: L = laag, M = midden, H = hoog

Acties: V = voorkomen, A = afzwakken, O = ombuigen E = elimineren

Status: T = toegenomen, A = afgenomen, G = gelijk gebleven

Beslismomenten

Omschrijving	gevraagd besluit	wie beslist	wanneer
Plan van Aanpak	goedkeuring	gedeputeerde Elvis Tjin Ashoe	21 juni 2019
Definities en ontwerp resultaatgebieden - P&C cyclus - Belastingwetgeving	goedkeuring	Stuurgroep BC en Eilandraad BC en Eilandraad	oktober 2019 maart 2020
Besluitvorming over belastingapplicatie van GouwIT	goedkeuring	Directeur Bedrijfsvoering en Ondersteuning/ gedeputeerde	september 2019
Mogelijke overheveling van taken naar B/CN	goedkeuring	Directeur Bedrijfsvoering en ondersteuning/ BC	december 2020
Decharge (borging en implementatie	goedkeuring	Stuurgroep	Juni 2022

Bijlagen

Bijlage 1 (Concept) verbeterplan 2.0

nr	omschrijving	startdatum	einddatum	verantwoordelijke	status
1.	Verbeteren van de interne beheersing door de afdeling Financiën	januari 2018	september 2019	Dudley Wedervoort	open
2.	Handboek AO/IC voor alle directies	juni 2019	Januari 2021	directeuren/ afdelingsmanagers	open
3.	Juist en volledig aansluiten informatie van en naar de afdeling Financiën	januari 2018	januari 2020	Dudley Wedervoort	gereed
4	Bevoegdheden functionarissen op de handtekeningen- en parafenlijst	maart 2019	september 2019	Dudley Wedervoort	open
5	Beheer materiele activa	juni 2019	januari 2021	Dudley Wedervoort	open
6	Beheer overheidsvennootschappen	juni 2019	juni 2020	directeuren R&O en S&Z	open
7	Registratie van uitgaven voor kleine en grote projecten	september 2019	september 2020	Dudley Wedervoort	open
8	De uitbetaling en verantwoording van kosten in verband met grote projecten	september 2019	september 2020	Dudley Wedervoort	open

Bijlage 2 Afronding implementietraject GouwIT

Huidige stand van zaken

1. Functionaliteit voor Motorrijtuigenbelasting, Erfpacht, Verhuur auto's en Logeergastenbelasting is (gedeeltelijk) beschikbaar. Grondbelasting dient nog volledig te worden geconverteerd en geïmplementeerd. Het OLB heeft gekozen voor een standaardpakket GouwIT om zoveel mogelijk aan te sluiten op de standaard wijze van heffen en innen van belastingen. Er wordt gebruik gemaakt van 2 applicaties: Gouw5 (voor beheer, het draaien van kohieren en overzichten) en Gouw7r2 (webapplicatie) voor de heffingen en de bezwaren. Op termijn wordt Gouw5 volledig overgezet naar Gouw7r2.

De praktijk heeft aangetoond dat er voor het OLB veel aanpassingen hebben plaatsgevonden aan het standaardsysteem. Deze aanpassingen zijn gebaseerd op specifieke wensen die Bonaire aan het systeem stelde zoals:

- a. Splitsing tussen heffing (OLB) en inning (B/CN) en de gegevensoverdracht tussen beide instanties. B/CN stelde eisen aan de uitwisseling en GouwIT heeft hieraan moeten voldoen.
 - b. Vulling van het subjectenbestand (belastingplichtigen) op basis van bestand van B/CN en niet op basis van bevolkingsadministratie en kamer van koophandel.
 - c. Het voeren van een voorraadadministratie voor kentekens voor motorrijtuigenadministratie.
 - d. Implementatie van het 4-ogenprincipe waarbij alle mutaties die financiële consequenties hebben door een geautoriseerde medewerker wordt gecontroleerd en gefiatteerd.
2. De prestaties van de softwareleverancier GouwIT zijn niet naar tevredenheid van het OLB aangezien:
 - a. Planningen van leveringen van software-updates worden niet gehaald conform door GouwIT afgegeven planningen.
 - b. Basisfunctionaliteit is gebrekkig en er zijn veel issues gemeld die lang blijven liggen of nog niet zijn opgelost. Op 6 juni 2019 staan nog 16 meldingen open, sommige al enkele maanden. De indruk leeft dat veel issues te maken hebben met de implementatie van Gouw7r2. Deze versie lijkt onvoldoende getest bij Nederlandse gemeenten en met de specifieke functionaliteit voor het OLB.
 - c. OLB ondervindt veel fouten in de opgeleverde software-releases van GouwIT. Het lijkt erop dat er bij GouwIT nauwelijks op functionaliteit getest wordt. Dat testwerk wordt steeds door het OLB verzet wat leidt tot inzet van veel capaciteit bij OLB en irritaties over en weer.
 - d. Gebruikers zijn niet tevreden over het pakket. Bewerkelijk, foutgevoelig en onduidelijk, zijn veel gemaakte opmerkingen.
 3. Het OLB heeft gedurende het implementietraject verschillende keren wijzigen doorgevoerd in de specificaties voor de software. Voorbeelden hiervan: eerst wilde het OLB subjecten niet zelf gaan bijhouden, later weer wel; sjablonen zijn tussentijds gewijzigd; functionaliteiten (voorraadadministratie) is in de loop van het traject toegevoegd.
 4. Er is een groot gemis aan een gegevens- en applicatiebeheerder. Deze functionaris kan allerlei instellingen in het systeem aanpassen. Daarnaast kan een applicatiebeheerder diverse overzichten genereren. Daar is grote behoefte aan.
 5. Ten aanzien van de data kan gemeld worden dat afgesproken is om de data rechtstreeks over te nemen van de bronsystemen. Opschoning zou later plaats vinden. Het systeem heeft veel last gehad van "vervuilde" en incomplete data bij het genereren van aanslagen et cetera.

Voorstel

Hoe komen we nu tot een bruikbaar GouwIT systeem waarbij de medewerkers van Financiën naar tevredenheid met het systeem kunnen werken en waarbij de administratieve verwerking van de lokale belastingen optimaal kan geschieden? Hiertoe wordt het volgende voorgesteld:

1. Prioriteer alle openstaande actie en verbeterpunten ten aanzien van het GouwIT systeem en communiceer met GouwIT welke punten op welke termijn kunnen worden opgepakt en geïmplementeerd. Uitgangspunt hierbij is een stabiel systeem, werkbaar voor de medewerkers.
2. Organiseer een herbezinningsbijeenkomst met de leverancier en uit daarin de tekortkomingen en verwachtingen die er over en weer zijn ten aanzien van de verdere implementatie.
3. Stel zo spoedig mogelijk een applicatiebeheerder aan voor het systeem. De applicatiebeheerder kan allerlei instellingen in het systeem aanpassen en zal als contactpersoon met GouwIT fungeren. Hij/zij kan overzichten genereren die gebruikt kunnen worden voor het opschonen van data en controle van de uitvoering van het systeem.
4. Organiseer verbeteracties op de data van het systeem, zodat het systeem steeds beter kan functioneren.
5. Betrek medewerkers bij het gebruik van het systeem. Wissel ervaringen met elkaar uit. Op die manier kan het systeem beter worden gebruikt en worden er minder fouten gemaakt.
6. Naast het prioriteren van de openstaande actie- en verbeterpunten is het noodzakelijk dat deze voorstellen ook geprioriteerd worden door het OLB.

Nadere toelichting punt 3

Het gemis aan een applicatiebeheerder wordt dagelijks gevoeld. Vanaf datum van in productie name (december 2018) is er bij het OLB geen applicatiebeheerder aangesteld. GouwIT heeft gedurende deze tijd een vorm van applicatiebeheer uitgevoerd, maar dit was niet naar tevredenheid.

De bestaande vacatureruimte van applicatiebeheer is van de afdeling Financiën overgeheveld naar ICT. Applicatiebeheer hoort binnen de business, dus binnen de afdeling Financiën. Eventueel kan de functionaris hiërarchisch onder de afdeling ICT en functioneel onder Financiën vallen. De taken van de applicatiebeheerder zijn:

- Signaleren en verhelpen van eventuele problemen of knelpunten;
- Communiceren met gebruikers over functionaliteiten en prestaties;
- Samenstellen en onderhouden van gebruikershandleidingen;
- Verzorgen van rapportages voor management en gebruikers;
- Bespreken van wijzigingsvoorstellen met leveranciers en gebruikers;
- Voeren van capaciteitsbeheer: meten en analyseren van beschikbare en gevraagde capaciteit;
- Verlenen van advies aan het management omtrent benodigde of gewenste aanpassingen;
- Bijhouden van en inspelen op technische ontwikkelingen;
- Organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten en andere vormen van informatievoorziening.

Bijlage 3 Procesbeschrijving Toeristen- of Logeergastenbelasting

Huidige werkwijze

Maandelijks aangifte

Het OLB is de heffingsinstantie en reikt de aangifte formulieren uit aan de belastingplichtigen. De belastingplichtigen moeten de aangiften maandelijks, uiterlijk 20 dagen na het verstrijken van de maand, ingevuld inleveren. De aangiften die na die datum binnenkomen, worden verhoogd met een boete van 15%. De aangifte wordt door de belastingplichtigen stellig en zonder voorbehoud ingevuld en ondertekent. Als geen overnachtingen hebben plaatsgevonden dient de belastingplichtige een nihil aangifte in. De aangiften worden ingeleverd:

1. aan het loket Financiën
2. online, bij Belastingen_OLB
3. B/CN *)

*) B/CN doet niets met de aangifte en stuurt deze door naar OLB. Betrokken worden er op gewezen om de aangiften bij OLB in te leveren. B/CN verzorgt de inning en invordering.

De medewerker debiteuren afdeling Financiën:

- Verwerkt de aangifte in de belastingapplicatie van GouwIT.
- Daarnaast werkt de medewerker debiteuren afdeling Financiën het spreadsheet 'OVERZICHT OPBRENGSTEN LOGEERGASTENBELASTING 2019' bij. Dit spreadsheet wordt (nog) bijgewerkt, omdat uit de applicatie GouwIT geen overzichten kunnen worden vervaardigd.

Opleggen taxatieve (=ambtshalve of naheffings) aanslagen

Belastingplichtigen die de aangifte te laat hebben ingeleverd krijgen een verhoging van 15%. Belastingplichtigen die de aanslag niet inleveren krijgen een taxatieve (=ambtshalve of naheffings) aanslag.

De hoogte van de taxatieve aanslag staat vermeld het spreadsheet 'OVERZICHT OPBRENGSTEN LOGEERGASTENBELASTING 2019' en bestaat uit vier categorieën. De categorieën zijn: \$ 7,758.08; \$ 15,516.15; \$ 31,032.30 en \$ 62,064.64. Dit hoogte hangt samen het bedrag dat per overnachting in rekening wordt gebracht. Tegen de taxatieve aanslagen wordt veel bezwaar aangetekend. Dit leidt tot een hoog bedrag aan dubieuze debiteuren.

In de Control matrix - Logeergastenbelasting van Deloitte staat dat de controle op de juistheid van de aangifte logeergastenbelasting wordt gedaan middels een re-calculatie van het aantal opgegeven overnachtingen maal het belastingtarief per overnachting. Deze controle waarborgt de cijfermatige juistheid van de aangifte. Inmiddels vindt deze controle plaats door de applicatie van GouwIT, bij de invoer van het aantal overnachtingen. Het plaatsen van een paraaf en de datum op de aangifte, nadat de invoer heeft plaatsgevonden, is gebleven. Daardoor valt te herleiden wie de invoer heeft gedaan. En controle op de invoer vindt niet plaats.

In het convenant met B/CN staat in de Overweging lid 5, dat OLB aan B/CN kopieën en een CSV-file van de verzonden aanslagen, heffingen, leges en facturen verstrekt ten behoeve van de inning en invordering hiervan. Deze uitwisseling van informatie aan de B/CN vindt niet zichtbaar en/of gestructureerd plaats.

Betalingen van de verschuldigde belasting

De belastingplichtige maakt het verschuldigde bedrag van de aangifte over naar B/CN. Maandelijks stuurt B/CN een afrekening van de alle ontvangen belastingen, genaamd: afr OL BON [maand] 2019. Zij brengt ook kosten in rekening. De afrekening is gespecificeerd, waarbij onder andere het cribnummer, naam en adres van de belastingplichtige, dienstjaar, soort belasting, toewijzing en bedrag worden vermeld. Het document wordt opgeslagen op de G schijf.

Op een maandelijkse basis controleert de administratief medewerker B afdeling Financiën de volledigheid van de bank ontvangsten waaronder de logeergastenbelasting. De controle wordt verricht middels het aansluiten van de ontvangsten via B/CN in Key2Financiën met de bankafschriften. De controle door de administratief medewerker B afdeling Financiën wordt vastgelegd middels het plaatsen van een paraaf op de bankafschriften en het vermelden van de datum op een afdruk uit Key2Financiën. Indien verschillen zijn geconstateerd dient de administratief medewerker B afdeling Financiën deze schriftelijk te verklaren. De registratie van de ontvangsten wordt uitgevoerd door de administratief medewerker A afdeling Financiën. Middels de controle door de administratief medewerker B afdeling Financiën wordt het vier-ogen principe toegepast, die de juiste registratie waarborgt.

Als het goed is sluiten de ontvangsten via B/CN aan met de aangiften. Echter deze aansluiting wordt niet gemaakt, want de betalingen die via de B/CN in enige maand binnenkomen kunnen vorderingen betreffen die in verschillende perioden zijn opgeboekt. Daarnaast zijn er door de belastingplichtigen bezwaren ingediend waardoor de invordering wordt opgeschort. In het spreadsheet afr OL BON apr 2019 komen bijvoorbeeld nog zes vorderingen uit 2018 voor.

Aansluiting aangifte met betaling

Om het geheel sluitend te krijgen is het wenselijk om de vordering per vastgelegde aangifte af te boeken met de betaling via B/CN. Dan wordt het systeem sluitend en wordt helder welke vorderingen niet zijn voldaan en kan de vordering logeergastenbelasting op de balans per jaar ultimo worden gespecificeerd.

Borgen volledigheid van de aangiften

De logeergastenbelasting wordt middels aangifte geheven. Om de volledigheid van de aangiften zoveel als mogelijk te borgen controleert de medewerker debiteuren afdeling Financiën, op een maandelijkse basis de volledigheid van de aangiften logeergastenbelasting.

De volledigheid van de logeergastenbelastingplichtigen kan worden vastgesteld middels:

1. een aansluiting van de logeergastenbelastingplichtigen in het Excelbestand 'OVERZICHT OPBRENGSTEN LOGEERGASTENBELASTING 2019' met de hotel- en appartementenvergunningenlijst van directie Ruimte en Ontwikkeling (R&O).
In de Control matrix - Logeergastenbelasting van Deloitte staat dat de medewerker debiteuren afdeling Financiën deze lijst maandelijks ontvangt van de directie R&O. De medewerker controleert deze lijst door middel van een aansluiting van de belastingplichtigen in het Excelbestand logeergastenbelasting met de lijst van de directie R&O. Deze controle op de volledigheid wordt vastgelegd middels een paraaf en het vermelden van de datum op de afdruk van de hotel- en appartementenvergunningenlijst. De controle wordt gecompliceerd door in het Excelbestand 'Verhuurbelasting' een aparte kolom te zetten waarin wordt aangegeven of de belastingplichtige opgenomen is in de hotel- en appartementenvergunningenlijst. Daarnaast kan nog worden gezocht op internet om nieuwe belastingplichtigen op te sporen. Deze controle activiteiten worden nog niet zichtbaar en gestructureerd uitgevoerd.
2. een controle op de juistheid van het aantal overnachtingen, vermeld op het aangiftebiljet. De juistheid van het aantal overnachtingen wordt gecontroleerd middels het aansluiten van het aantal vermelde overnachtingen met een specificatie uit de administratie van de belastingplichtige. Het is verplicht om een nachtverblijfsregister aan te houden. Het is niet verplicht om specificaties uit de administratie met de aangifte in te leveren. Hoewel het OLB het recht op inzage in de administratie van de belastingplichtige heeft, wordt dit recht op dit moment door capaciteitsgebrek (nog) niet uitgeoefend.

De controle op de volledigheid en juistheid van de logeergastenbelastingplichtigen en het aantal overnachtingen is nodig om te waarborgen dat alle logeergastenbelastingplichtigen hun aangiften maandelijks juist indienen. Dat is belangrijk voor de rechtsgelijkheid tussen de inwoners/ bedrijven.

Voorstel

Hoe komen we nu tot een goed werkend proces voor de uitvoering van de Logeergastenbelasting? Hiertoe wordt het volgende voorgesteld:

1. Zorg voor een goed werkende applicatie en een applicatiebeheerder, zie bijlage 2.
2. Reik voorafgaand aan het jaar aan alle belastingplichtige 12 aangiftebiljetten (bij voorkeur digitaal) uit.
3. Verwerk de aangiften snel nadat de inleverperiode van 20 dagen na het einde van de maand is verstreken.
4. Stuur niet gelijk een boete of taxatieve aanslag, maar zoek telefonisch of via de e-mail contact met de belastingplichtige. Stel in dit contact open vragen om te informeren wat er mis is gegaan.
5. Stel op basis van feed back van de belastingplichtigen eventueel het proces bij.
6. Voorzie deze aangiftebiljetten van een uniek betalingskenmerk en verzoek de belastingplichtigen om dit kenmerk in de omschrijving bij de betaling te gebruiken.
7. Maak goede afspraken met de B/CN over de wederzijdse informatie uitwisseling en het betalingsverkeer.
8. Zorg voor automatische matching bij de afboeking van de betaling. Hierdoor kunnen vordering en betaling automatisch worden vereffend.
9. Controleer de openstaande posten maandelijks en leg de standen vast in het balansdossier.

Bijlage 4 SWOT-analyse

De afkorting van SWOT staat voor: 'Strength', 'Weakness', 'Opportunity' en 'Threat'.

Deze SWOT is in juni 2019 opgesteld op basis van een analyse van de interne en externe omgeving.

Op basis van deze analyse is de volgende onderverdeling gehanteerd:

	Positief	Negatief
Intern/ organisatie	Sterkte - Commitment Bestuur, en directie - Er is een gekwalificeerd afdelingshoofd Financiën en Controller. - Medewerkers Financiën zijn gemotiveerd. - De eerste verbeteringen zijn afgerond en wachten op controle door de accountant, de goede energie is aanwezig.	Zwakke - Mandatering is niet in de organisatie doorgevoerd. - Er is nog een aanmerkelijke investering nodig om alle verbeteringen/ doelen van dit plan doorgevoerd te krijgen. - Interne communicatie loopt over veel schijven en er is geen intranet.
Extern/ omgeving	Kansen - Ministerie ondersteunt de verbeteringen, vastgelegd in het Bestuursakkoord. - B/CN heeft ervaring met belastingheffing op Bonaire en is bereid om medewerking te verlenen. - Er is ruimte om de financiële inkomstenbasis en de verdien capaciteit te vergroten.	Bedreigingen - Medewerking GouwIT om de belastingapplicatie volledig bruikbaar te krijgen. - Omgevingsfactoren, zoals geen BSN maar Sédula of cribnummer, beperkte postbezorging en gedrag belastingplichtigen. - Deelnemingen en andere openbare lichamen moeten overtuigd worden om hun jaarrekeningen tijdig in te sturen.

Uit het model blijkt dat deze in evenwicht is. Dat maakt de kans van slagen van het project reëel, zolang er voldoende aandacht is voor de risico's.

